

๑
๑๕๓.๑๕๓๓
๑๔๑๓๐

การศึกษาความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
ของนักศึกษาอายุรเวท (แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์)
โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์
ของ
อรุณรัศมี บุญเกิด

๑๕๓.๑๕๓.๒๕๔๓

■ นอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม ๒๕๔๒
ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑๕๓.๑๕๓.๒๕๔๓

การศึกษาความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
ของนักศึกษาอายุรเวท (แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์)
โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
อรุณรัศมี บุญเกิด

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

มีนาคม 2542

170126

10 78
53 53
16 77

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐของนักศึกษาอายุรเวท โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) กรุงเทพมหานคร แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ เป็นนักศึกษาอายุรเวท ชั้นปีที่ 1-3 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 85 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษา พบว่า

ค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐของนักศึกษาอายุรเวทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วน เพศ อายุ ระดับชั้นปี เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

**A STUDY OF THE INTENTION TO WORK IN GOVERNMENT PUBLIC HEALTH SERVICE
CENTERS OF AYURAVEDA STUDENTS
(APPLIED THAI TRADITIONAL MEDICINE STUDENTS)
OF AYURAVEDWITTAYALAI SCHOOL IN BANGKOK**

**AN ABSTRACT
BY
ARUNRASAMEE BOONKERD**

**Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
At Srinakharinwirot University
March 1999**

The purpose of this research was to study the intention to work in the government public health service centers of Ayurveda students (Applied Thai Traditional Medicine Students) of Ayurvedawittayalai school in Bangkok. The 85 subjects were first through third year Ayurveda students of Ayurvedawittayalai school in the academic year 1998. The research instrument was the intention to work in the government public health service centers questionnaire. The data were analyzed by the multiple correlation.

The results of the study were as follows :

Statistically significant relationships were found between the students' work values and their intention to work in the government public health service centers at .01 level. No significant relationships were found between the students' intention to work in the government public health service centers and their genders, age-levels, class levels, and attitudes towards working in the government public health service centers.

สารนิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
ของนักศึกษาอายุเวท (แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์)
โรงเรียนอายุเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) กรุงเทพมหานคร

ของ

นางสาวอรุณรัศมี บุญเกิด

ได้รับอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกุล)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรจิตวิทยาการแนะแนว

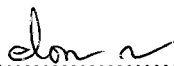
.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร จัตรศุกุล)

หัวหน้าภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา

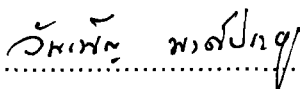
วันที่.....16.....เดือน.....มีนาคม.....พ.ศ. 2542

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

.....

.....ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร)

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ประธานสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่กรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำและข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบคุณอาจารย์สิริกานต์ ภูโปร่ง อาจารย์สุภาวดี ดอนเมือง อาจารย์โรงเรียนอายุรเวท วิทยาลัย (ชีวโกมารภักจ) ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล และขอขอบใจนักศึกษาอายุรเวท ทุกชั้นปี ปีการศึกษา 2541 ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ พ.อ.อ.บุญชูร เจือดี ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำช่วยเหลือด้านการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณนักรบ หมี่แสน เพื่อนนิสิตปริญญาโท มศว. ประสานมิตร ที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกอย่างดียิ่ง สำหรับการจัดทำรูปเล่มสารนิพนธ์

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ขอบคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ตลอดจนพี่ชาย และน้องสาว ที่เป็นกำลังใจ ห่วงใย ช่วยเหลือ สนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยตลอดมา

อรุณรัศมี บุญเกิด

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	5
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
	ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมและพฤติกรรม.....	9
	ความหมายของความตั้งใจ.....	9
	ประเภทของพฤติกรรม.....	10
	ส่วนประกอบของพฤติกรรม.....	10
	ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล.....	11
	ทัศนคติต่อพฤติกรรม.....	11
	การรับรู้ทัศนคติทางสังคม.....	12
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจ.....	14
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านส่วนตัวที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจ.....	18
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ.....	20
	ความหมายของทัศนคติ.....	20
	องค์ประกอบของทัศนคติ.....	21
	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติและพฤติกรรม	
	การปฏิบัติ.....	21

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)	ปทัสฐานทางสังคมในทางสนับสนุนการทำงานในสถานบริการ	
	สาธารณสุขของรัฐ.....	22
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ.....	23
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม.....	24
	ความหมายของค่านิยม.....	24
	ประเภทของค่านิยม.....	26
	ลักษณะของค่านิยม.....	28
	หน้าที่ค่านิยม.....	29
	ค่านิยมในการทำงาน.....	29
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม.....	31
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยและโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย.....	33
	ความหมายของการแพทย์แผนไทย.....	33
	ความหมายของแพทย์อายุรเวท (แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์).....	33
	การดำเนินงานของโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์).....	34
	บทบาทของแพทย์อายุรเวทในงานสาธารณสุขของรัฐ.....	34
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	37
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	37
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	37
	วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	37
	การรวบรวมข้อมูล.....	43
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
5 บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	53
ความมุ่งหมาย สมมติฐาน ความสำคัญและขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	53
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	56
การอภิปรายผล.....	56
ข้อเสนอแนะ.....	58
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	66
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	78

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนนักศึกษาอายุรเวช จำแนกตามชั้นปี	37
2 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาอายุรเวช จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นปี	47
3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจจะปฏิบัติงานในสถานบริการ สาธารณสุขของรัฐ	48
4 เจตคติของนักศึกษาอายุรเวชที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุข ของรัฐ	48
5 ค่านิยมของนักศึกษาอายุรเวชในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	49
6 เปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของ นักศึกษาอายุรเวช ชั้นปีที่ 1,2 และ 3	49
7 เปรียบเทียบค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของ นักศึกษาอายุรเวช ชั้นปีที่ 1,2 และ 3	50
8 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	50
9 ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	51
10 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศ อายุ ระดับชั้นปี เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน และค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	52

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากแถลงการณ์แห่งอัลมา อตา ในปี พ.ศ. 2521 ว่าด้วยการสาธารณสุขมูลฐานที่จะให้พลโลกทุกคนมีสุขภาพดีถ้วนหน้าก่อนสิ้นปี พ.ศ. 2543 โดยใช้กลยุทธ์ของการสาธารณสุขมูลฐานเป็นกลยุทธ์หลัก (Ministry of Public Health, 1978) อันจะก่อให้เกิดทรัพยากรจากทุกแหล่งอย่างทั่วถึงและสามารถพึ่งตนเองได้ทางสุขภาพอนามัยของชุมชน ครอบครัวและตัวบุคคล ในการที่จะประสบความสำเร็จเช่นนั้นได้ จำเป็นจะต้องพิจารณาระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ สมุนไพรและการแพทย์พื้นบ้าน นับว่าเป็นทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในหลายสังคม เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าแพทย์พื้นบ้าน หรือแพทย์แผนโบราณ (Traditional Medicine Practitioner) เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญ ซึ่งมีการสะสมความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติเกี่ยวกับการแพทย์แผนโบราณ เขาเหล่านั้นได้ทำการวินิจฉัย ป้องกันและรักษาโรคทางกายและทางจิตให้กับผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน ได้อาศัยความรู้ที่สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยการบอกเล่าและการบันทึกเอาไว้ ระบบการแพทย์พื้นบ้านได้รับการสะสมและถ่ายทอดมาช้านาน โดยมีความแตกต่างกันตามสภาพของสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

องค์การระหว่างประเทศ เช่น องค์การอนามัยโลก (WHO) องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) องค์การแรงงานสากล (ILO) องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (UNDP/UNIDO) องค์การอาหารโลก (FAO) ได้ให้ความสนใจกับการพัฒนาสมุนไพรและการแพทย์พื้นบ้านโดยทั่วกัน องค์การระหว่างประเทศที่ให้ความสนใจกับสมุนไพรและการแพทย์พื้นบ้านมากที่สุด คือ องค์การอนามัยโลก ส่วนองค์การต่างประเทศอื่นก็ได้มีบทบาทร่วมมือผลักดันการพัฒนาสมุนไพรด้วย เช่น องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (UNIDO) ได้ผลักดันให้เกิดอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์สมุนไพรได้ให้การสนับสนุนประเทศแถบเอเชีย ในการพัฒนาอุตสาหกรรมยาสมุนไพรและพืชหอม และสนับสนุนให้เกิดการวิจัยการผลิตยาสมุนไพรในขั้นอุตสาหกรรม (ศศิธร วสุวัตและคณะ. 2531)

โรงพยาบาลชุมชน เป็นแหล่งบริการสาธารณสุขของรัฐซึ่งจัดอยู่ในระดับ Secondary Medical Care มีบทบาทด้านเวชกรรม การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การพัฒนางานชุมชนเพื่อจะได้เข้าใจพื้นฐานโครงสร้างวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิต พฤติกรรมและการดำรงอยู่ของระบบการแพทย์โดยรวม ทั้งยังต้องมีนโยบายและแนวการทำงานในเชิงรุก นั่นก็คือการสนับสนุนงานสาธารณสุขขั้นมูลฐาน โดยคำนึงความเป็นจริงที่ว่ายังมีการดำรงอยู่ของการแพทย์แบบดั้งเดิมของสังคมไทยโดยที่การแพทย์แผนไทยถูกเสนอขึ้นมาเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายด้าน

สาธารณสุขของชาติในอันที่จะพัฒนาการแพทย์แผนไทยแบบครบวงจร ให้มีการพัฒนาการแพทย์แผนไทยเพื่อประโยชน์ในงานสาธารณสุขมูลฐาน และในระบบบริการสาธารณสุขแห่งชาติ โดยมุ่งประเด็นที่จะให้มีการพัฒนางานบริการด้านการแพทย์แผนไทยให้มีมาตรฐาน คุณภาพ และประสิทธิภาพสามารถผสมผสานกับระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ และระดับของการผสมผสานที่ถูกนำเสนอและยอมรับจากประสบการณ์ของหลายประเทศ คือ "การผสมผสานในระดับสาธารณสุขมูลฐาน" ซึ่งอาจหมายถึงระบบบริการในระดับตำบล ได้แก่ สถานีอนามัย และระดับอำเภอ ได้แก่ โรงพยาบาลชุมชน อันเป็นสถานบริการที่รับผิดชอบดูแลสุขภาพระดับใกล้ประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน. 2533)

ด้วยความตระหนักถึงคุณค่าของการแพทย์แผนไทย และเล็งเห็นปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้การแพทย์แผนไทยตกต่ำ และลดบทบาทในการดูแลสุขภาพของคนไทย ในปีพ.ศ.2525 มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมได้จัดตั้งอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภักจ) ขึ้นเพื่อเป็นองค์กรในการผลิตแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ เพื่อฟื้นฟูการแพทย์แผนไทยให้เป็นทางเลือกหนึ่งในการดูแลสุขภาพของประชาชน (อายุรเวทวิทยาลัย. 2532)

แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์หรือแพทย์อายุรเวท คือ แพทย์แผนโบราณแบบใหม่ของไทย ซึ่งต่างกับแผนโบราณทั่วไปตรงที่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์แผนปัจจุบันด้วยส่วนหนึ่ง ทั้งสามารถใช้ความรู้วิทยาศาสตร์การแพทย์ขั้นพื้นฐานเป็นองค์ประกอบในการรักษาโรค เพื่อให้การรักษาโรคเกิดความแม่นยำขึ้น โดยมีวิธีการรักษาด้วยการใช้ยาสมุนไพร การนวดแผนไทย และธรรมชาติบำบัด แพทย์อายุรเวทอาจเป็นความหวังในการที่แพทย์แผนไทยจะสามารถกลับมามีบทบาทร่วมในการดูแลสุขภาพของคนไทย เป็นทางเชื่อมระหว่างการแพทย์ทั้งสองแผน อันจะก่อให้เกิดคุณค่าในการดูแลสุขภาพของประชาชนเชื่อมโยงไปถึงรากฐานศักยภาพการพึ่งตนเองที่ประชาชนและชุมชนนั้น ๆ มีอยู่แล้ว เช่น การรักษาขั้นพื้นฐาน การใช้สมุนไพรในท้องถิ่น ตลอดจนพิธีกรรมตามความเชื่อในการดูแลสุขภาพแบบเดิมของท้องถิ่นนั้น ๆ (โรงพยาบาลแม่แจ่ม. 2537.)

โรงพยาบาลชุมชนมีความก้าวหน้ามาเป็นลำดับ ในความพยายามผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้ามามีในระบบบริการสาธารณสุขระดับอำเภอท่ามกลางกระแสของการพัฒนางานสมุนไพรและการแพทย์แผนไทย กระทั่งมีการนำเอาแพทย์อายุรเวทเข้ามาให้บริการด้านสาธารณสุขในโรงพยาบาล ปรากฏการณ์นี้ถึงจะเป็นเพียงกระแสความเคลื่อนไหวเล็ก ๆ ในปี พ.ศ. 2541 พบว่าสถานบริการสาธารณสุขของรัฐในส่วนภูมิภาค จำนวน 24 แห่ง และส่วนกลาง 1 แห่ง มีแพทย์อายุรเวทปฏิบัติงานทั้งหมด 44 คน กระจายอยู่ในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ตามลำดับ (ฝ่ายพัฒนาและส่งเสริมระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์. 2541) แต่หากมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีการสนับสนุนอย่างจริงจังในทุกระดับ แพทย์อายุรเวทก็น่าจะเป็นส่วนช่วยเร่งให้

เกิดการหันกลับมาค้นหาศักยภาพการแพทย์ดั้งเดิมของไทยเราผานเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริการสาธารณสุขในปัจจุบันได้อย่างมีคุณค่าและการยอมรับ (โรงพยาบาลแม่แจ่ม. 2537 : 2)

ตามที่กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายที่จะพัฒนาการแพทย์แผนไทย โดยข้อหนึ่งได้กำหนดว่าจะส่งเสริมและขยายบทบาทของบริการการแพทย์แผนไทยในระบบสาธารณสุขแห่งชาติให้ชัดเจน ทั้งโดยการพัฒนากระบวนการการแพทย์แผนไทยที่มีอยู่ และการผสมผสานเข้าไปในระบบบริการสาธารณสุขของรัฐตลอดจนการส่งเสริมการใช้ในระดับสาธารณสุขมูลฐาน และในการที่จะพัฒนาการแพทย์แผนไทยให้กลับมาเป็นที่ยอมรับของประชาชนในยุคปัจจุบันได้นั้น กลวิธีที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การจัดให้มีการบริการรักษาพยาบาลด้านการแพทย์แผนไทยให้กว้างขวางมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนสามารถเลือกใช้บริการได้โดยสะดวกและให้บริการบำบัดรักษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้จัดให้มีคลินิกบริการด้านการแพทย์แผนไทยในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทุกระดับ ในจังหวัดที่มีความพร้อม (เพ็ญภา ทรัพย์เจริญ และคณะ. 2539 : 4-8)

บุคลากรสาธารณสุขที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงานการแพทย์แผนไทยในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยตรง คือ แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ หรือ แพทย์อายุรเวท ซึ่งจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านบุคลากรจะเห็นได้ว่าความไม่เหมาะสมของการกระจายบุคลากร จะเป็นสภาพปัญหาหนึ่งในการที่จะสนองนโยบายด้านการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบรัฐ เนื่องจากจำนวนของแพทย์อายุรเวทที่เข้าปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขมีน้อยมาก ไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานบริการสาธารณสุขที่ดำเนินงานการแพทย์แผนไทย ทำให้เกิดการขาดแคลนแพทย์อายุรเวท ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้สถานบริการสาธารณสุขของรัฐบางแห่งที่ขาดแคลนแพทย์อายุรเวทส่งบุคลากรสาธารณสุขของหน่วยงานตนเองเข้ารับการอบรมเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร หรือให้ผู้ที่มีความสนใจการแพทย์แผนไทยทำงานในส่วนของการแพทย์แผนไทยด้วย ซึ่งก็มักจะเกิดปัญหาตามมาคือ บุคลากรสาธารณสุขที่มาทำงานในด้านนี้นั้นต้องรับภาระหนักเพิ่มนอกเหนือจากงานประจำที่ตนต้องรับผิดชอบ อีกทั้งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในงานด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร จึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานด้านการแพทย์แผนไทยได้อย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้งานด้านการแพทย์แผนไทยไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้ (ฝ่ายพัฒนาและส่งเสริมระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ 2541.)

จากการที่ผู้วิจัยได้เคยปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งอาจารย์โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัยฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานผลิตแพทย์อายุรเวทโดยตรง และในสถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ได้สังเกตเห็นว่าจำนวนนักศึกษาอายุรเวทที่สำเร็จการศึกษาแต่ละปีเข้าทำงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐมีน้อย คิดเป็นร้อยละ 13 (อายุรเวทวิทยาลัย. 2541) ปัจจุบันแพทย์อายุรเวทที่ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ จัดว่าเป็นบุคลากร

ใหม่ในวงการสาธารณสุข และยังไม่มีกรอบอัตรากำลังรองรับซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อรับการบรรจุเข้ารับราชการ ที่ผ่านมามีสถานภาพในตำแหน่งเป็นเพียงลูกจ้างชั่วคราว จำนวนแพทย์อายุรเวทที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ 19 หน่วยงาน ใน 16 จังหวัด แบ่งเป็นส่วนภูมิภาค จำนวน 29 คน และส่วนกลาง จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 40 คน (ฝ่ายพัฒนาและส่งเสริมระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ. 2541) โดยเฉลี่ย 2-3 คน ต่อหนึ่งหน่วยงาน บางหน่วยงานก็จะมีเพียงคนเดียว ส่วนบทบาทและหน้าที่ที่แพทย์อายุรเวทต้องรับผิดชอบในงานสาธารณสุขที่เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเวชกรรม (คลินิกแพทย์แผนไทย) ด้านเภสัชกรรม ด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (ธรรมานามัย) ด้านวิชาการ ด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (อายุรเวทวิทยาลัย : มปป.) ด้วยลักษณะงานที่ปฏิบัตินี้ทำให้แพทย์อายุรเวทต้องรับภาระงานหนักมาก จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย กับตัวแปรด้านส่วนตัว เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน และค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนด้านบุคลากร ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนางานด้านการแพทย์แผนไทย เพื่อตอบสนองนโยบายการผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุขของรัฐให้บรรลุเป้าหมายต่อไปได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ กับตัวแปรด้านส่วนตัว เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานและค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐกับตัวแปรด้านส่วนตัว เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน และค่านิยมในการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐของนักศึกษาอายุรเวท ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปประกอบใช้ในการวางแผนด้านการบริหารบุคลากร ที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

แหล่งข้อมูลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักศึกษาอายุรเวท ชั้นปีที่ 1-3 ที่กำลังศึกษาหลักสูตรแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ (3 ปี) โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภักจ) สามเสนใน พญาไทกรุงเทพ เป็นนักศึกษาอายุรเวท ชั้นปีที่ 1 จำนวน 44 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 29 คน และชั้นปีที่ 3 จำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 97 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่
 - 1.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่
 - 1.1.1 เพศ
 - 1.1.2 อายุ
 - 1.1.3 ระดับชั้นปี
 - 1.2 เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
 - 1.3 ค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ หมายถึง ความต้องการของนักศึกษาอายุรเวทที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐภายหลังสำเร็จการศึกษา

2. เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ หมายถึง ความคิด และความรู้สึกของนักศึกษาอายุรเวท ที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ในด้านเวชกรรม ด้านเภสัชกรรม ด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ด้านวิชาการ ด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ดังนี้

2.1 เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านเวชกรรม หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่อการตรวจวินิจฉัยโรค และการให้การรักษาโรคโดยใช้ยาสมุนไพร การนวด การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร และธรรมชาติบำบัด

2.2 เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านเภสัชกรรม หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่อการผลิตยาสมุนไพร การจัดหาวัตถุดิบ การคัดเลือกตำรับยาสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาผู้ป่วย การควบคุมคุณภาพของยาสมุนไพร การพัฒนาตำรับยา/รูปแบบยาให้เหมาะสมต่อการใช้ การจัดทำรายงานการผลิตยาสมุนไพร การสนับสนุนยาที่ผลิตให้กับสถาน

บริการด้านสาธารณสุขต่าง ๆ ได้แก่ กองทุนยาหมู่บ้าน สถานีอนามัย โรงพยาบาลชุมชน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่สนใจ งานปลูกและดูแลสวนสมุนไพร

2.3 เจตคติต่อการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่อการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ให้แก่ผู้ป่วยและประชาชนทั่วไป การส่งเสริมให้ประชาชนปลูกและใช้สมุนไพรในครัวเรือน เพื่อการพึ่งตนเอง

2.4 เจตคติต่อการปฏิบัติงานด้านวิชาการ หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่อการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับตำราและผลการวิจัยเกี่ยวกับแพทย์แผนไทยและสมุนไพร

2.5 เจตคติต่อการปฏิบัติงานด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ หมายถึง ความคิด ความรู้สึกของนักศึกษาที่มีต่อการเผยแพร่ความรู้โดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ การเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร และการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและยาสมุนไพร

3. ค่านิยมในการปฏิบัติงาน หมายถึง สิ่งที่นักศึกษาเชื่อว่า มีความสำคัญในการทำงานของนักศึกษา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นความรู้สึกพึงพอใจที่นักศึกษามักจะแสวงหาจากงานที่ทำ เป็นความรู้สึกพึงพอใจอันเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากงานของเขา สิ่งที่คุณเรายึดถือแต่ละอย่างนี้มีความสำคัญไม่เท่าเทียมกันเสมอไป บางอย่างอาจจะมีความสำคัญอย่างใหญ่หลวงต่อคนบางคน แต่บางอย่างก็อาจจะมีความสำคัญน้อยมากต่อคนอื่น ๆ สำหรับค่านิยมในการปฏิบัติงานนี้ จำแนกเป็น

3.1 ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านสถานที่ทำงาน เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่มีห้องทำงาน และมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บุคคลนั้นทำงานอย่างมีความสุข

3.2 ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัย เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่มีความมั่นคงปลอดภัย และเป็นงานที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมั่นใจได้ว่า จะมีงานทำตลอดไป

3.3 ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านความมีศักดิ์ศรี เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานซึ่งให้เกียรติกับบุคคลที่ทำงานนั้น

3.4 ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านการทำงานหลาย ๆ ด้าน เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่เปิดโอกาสให้บุคคลทำงานหลาย ๆ ด้าน ในขณะเดียวกัน งานที่ทำก็ต้องไม่ซ้ำซาก จำเจ

3.5 ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่มีรายได้ดีหรือรายได้สูงเพียงพอที่จะเลี้ยงชีพและซื้อสิ่งของเพื่อสนองความต้องการได้

3.6 ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านบริการสังคม เป็นค่านิยมซึ่งสัมพันธ์กับงานที่สามารถให้สวัสดิการ ให้ความช่วยเหลือ สงเคราะห์บุคคลอื่น และก่อประโยชน์แก่ผู้อื่น

4. สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ หมายถึง สถานบริการสาธารณสุขของรัฐที่มีการดำเนินการแพทย์แผนไทยและให้บริการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย ได้แก่ สถานีอนามัย โรงพยาบาลอำเภอ โรงพยาบาลจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เป็นต้น

5. นักศึกษาอายุรเวท หมายถึง นักศึกษาอายุรเวทที่กำลังศึกษาหลักสูตรแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ ชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และปี ที่ 3 ของโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีว-โกมารภักจ)

สมมติฐานการวิจัย

ตัวแปรด้านส่วนตัว เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน และค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจ
 - 1.1 ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมและพฤติกรรม
 - 1.1.1 ความหมายของความตั้งใจ
 - 1.1.2 ประเภทของพฤติกรรม
 - 1.1.3 ส่วนประกอบของพฤติกรรม
 - 1.2 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล
 - 1.2.1 ทศนคติต่อพฤติกรรม
 - 1.2.2 การรับรู้ปทัสฐานทางสังคม
 - 1.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ
 - 2.1 ความหมายของทัศนคติ
 - 2.2 องค์ประกอบของทัศนคติ
 - 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทัศนคติและพฤติกรรมการปฏิบัติ
 - 2.4 ปทัสฐานทางสังคมในทางสนับสนุนการทำงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม
 - 3.1 ความหมายของค่านิยม
 - 3.2 ประเภทของค่านิยม
 - 3.3 ลักษณะของค่านิยม
 - 3.4 หน้าที่ของค่านิยม
 - 3.5 ค่านิยมในการทำงาน
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยและโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย
 - 4.1 ความหมายของการแพทย์แผนไทย

- 4.2 ความหมายของแพทยอายุรเวท (แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์)
- 4.3 การดำเนินงานของโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวโกมารภักจ)
- แพทยอายุรเวทในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
- 4.4 บทบาทของแพทยอายุรเวทในงานสาธารณสุขของรัฐ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจ

1.1 ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมและพฤติกรรม

1.1.1 ความหมายของความตั้งใจ (Intention) ตามรูปศัพท์จากพจนานุกรม
เว็บสเตอร์ (Webster. 1968) ได้ระบุความหมายของความตั้งใจไว้ดังนี้

ก. ความตั้งใจคือ ปรากฏการณ์ที่แสดงออกมาเมื่อบุคคลมีความคิด ความรู้สึกและ
จิตใจ ซึ่งเต็มไปด้วยความมุ่งหมายอย่างแนบแน่น เด่นชัด ต่อเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง และเป็น
ความมุ่งหมายที่ยึดแน่นในจิตใจที่ยากต่อการเปลี่ยนแปลง

ข. ความตั้งใจคือ ทิศทางที่แน่วแน่ของจิตที่มีต่อจุดมุ่งหมาย เป็นความต้องการ
อย่างแนบแน่นที่จะกระทำการสิ่งใดเฉพาะเจาะจงด้วยแบบแผนที่เหมาะสมสอดคล้อง

ค. ความตั้งใจที่มีต่อสิ่งใด ๆ ก็คือจุดมุ่งหมายสุดท้าย หรือจุดมุ่งหมายสูงสุดของ
บุคคล

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 339) ให้ความหมายของความตั้งใจ
คือ การเอาใจจดจ่อ

พยอม อิงคตานุวัฒน์ (2525 : 160) ได้กล่าวว่า Intention หมายถึง ความตั้งใจและ
จุดมุ่งหมายแจ่มชัด

จากความหมายที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจดังที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า ความ
ตั้งใจ คือ การเอาใจจดจ่อ เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงออกมาเมื่อบุคคลมีความคิด ความรู้สึก มี
จุดมุ่งหมายแนบแน่น ต่อเป้าหมายที่ต้องการจะกระทำ

1.1.2 ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมและพฤติกรรม (Behavioral Intention and Behavior)

ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม เป็นคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล หมายถึง วิธีการวัดความตั้งใจของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมให้สอดคล้องถูกต้องตรงกับพฤติกรรมจริงที่ต้องการศึกษามากที่สุด โดยเน้นความสอดคล้องซึ่งกันและกันใน 4 องค์ประกอบ คือ การกระทำ (Action) เป้าหมาย (Target) สภาพแวดล้อม (Context) และเวลา (Time) ด้วยการตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้ที่ต้องการศึกษาตอบถึงความเป็นไปได้ หรือระบุถึงรายละเอียดของความตั้งใจที่เขาจะกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ (Fishbein and Ajzen. 1980 : 42)

ตามทัศนะของฟิชไบน์ และไอเซน ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม เป็นตัวจำแนกพฤติกรรม และเป็นตัวทำนายพฤติกรรมได้ด้วย หากมีการวัดที่เหมาะสม (Fishbein and Ajzen. 1980 : 41) เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมและความตั้งใจเชิงพฤติกรรมตามลำดับ

1.1.3 ประเภทของพฤติกรรม พฤติกรรมแบ่งได้ 2 ประเภท คือ (Fishbein and Ajzen. 1980 : 30-38)

ก. พฤติกรรมที่เป็นการกระทำเดี่ยว (Single Action) แสดงให้เห็นการกระทำได้ชัดเจน สังเกตการกระทำได้ง่ายว่าทำหรือไม่ทำ เช่น พฤติกรรมการซื้อของ เป็นต้น

ข. พฤติกรรมที่ประกอบด้วยหลายการกระทำ (Behavioral Categories) เป็นกลุ่มการกระทำที่แสดงถึงการกระทำทั้งทางบวกและทางลบ โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการกระทำหรือบุคคลที่กระทำ พฤติกรรมที่มีหลายการกระทำนี้ สังเกตโดยตรงไม่ได้ แต่สังเกตได้จากการกระทำแต่ละการกระทำประกอบกันเป็นพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมการลดความอ้วนเกิดจากพฤติกรรมย่อย ๆ เช่น การรับประทานอาหารที่มีแคลอรีต่ำ การงดรับประทานของหวาน การออกกำลังกาย การลดจำนวนมื้ออาหาร ฯลฯ การกระทำเหล่านี้ประกอบกันจึงจัดว่าเป็นพฤติกรรมการลดความอ้วน หากสังเกตการกระทำเดี่ยว จะไม่สามารถสรุปว่าเป็นพฤติกรรมการลดความอ้วนได้

1.1.4 ส่วนประกอบของพฤติกรรม (Behavioral Elements) การพิจารณาถึงพฤติกรรมที่เป็นการกระทำเดี่ยวหรือพฤติกรรมที่มีหลายการกระทำ ถ้าได้มีการกำหนดพฤติกรรมให้เฉพาะเจาะจงไป ก็สามารถจะทำให้การวัดหรือการสังเกตพฤติกรรมนั้นมีความถูกต้องแม่นยำขึ้น ฟิชไบน์และไอเซน ได้เสนอแนะส่วนประกอบต่าง ๆ ที่จำเป็นในการกำหนดพฤติกรรมไว้ดังนี้

1.1.4.1. ระบุการกระทำ (Action) ที่เป็นพฤติกรรมให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำเดี่ยว (Single Action) เช่น การให้ลูกกินอาหาร การสูบบุหรี่ เป็นต้น หรือเป็นกลุ่มของการกระทำ (Behavior Categories) เช่น การออกกำลังกาย ซึ่งอาจประกอบด้วยการกระทำเดี่ยว ๆ หลายการกระทำ เป็นต้นว่า การวิ่ง การกระโดดเชือก เป็นต้น

1.1.4.2. ระบุที่หมาย (Target) หมายถึง เป้าหมายของการกระทำ เช่น การให้ลูกกินอาหารข้างต้น อาจกำหนดเป้าหมายให้เป็นนมแม่

1.1.4.3. ระบุเวลา (Time) หมายถึง เวลาที่การกระทำที่เราสนใจจะเกิดขึ้น เช่น การกินนมแม่ตอนเช้า

1.1.4.4 ระบุสภาพแวดล้อม (Context) ที่การกระทำนั้น ๆ จะเกิดขึ้น เช่น การกินนมแม่ที่บ้าน

อย่างไรก็ตาม เราอาจสนใจว่าบุคคลกระทำพฤติกรรมหนึ่งต่อเป้าหมายหนึ่งบ่อยครั้งเพียงใด โดยไม่สนใจสภาพแวดล้อมหรือเวลาใดก็ได้ ลักษณะเช่นนี้ จะต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมในหลาย ๆ ที่ หรือหลาย ๆ เวลาที่พฤติกรรมอาจจะเกิดขึ้นได้

1.2 ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลอยู่บนข้อสมมติฐานที่ว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลและใช้ข้อมูลที่ตนมีอยู่อย่างเป็นระบบ มนุษย์พิจารณาผลที่อาจเกิดจากการกระทำของตนเองก่อนตัดสินใจลงมือกระทำ หรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้น (Fishbein & Ajzen, 1975, 1982)

เนื้อหาของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล กล่าวว่า พฤติกรรมส่วนมากของบุคคลจะอยู่ภายใต้การควบคุมของความตั้งใจของบุคคล ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม (Behavioral Intention or BI) จึงเป็นตัวกำหนดที่ใกล้ชิดกับการกระทำ ซึ่งความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมนี้ขึ้นอยู่กับตัวกำหนด 2 ตัว คือ ทศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude Towards the Behavior or A_B) และ ปทัสฐานทางสังคม (Subjective Norm or SN) กล่าวคือ

1.2.1 ทศนคติต่อพฤติกรรม (A_B) เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ประเมินผลของการกระทำตามลักษณะที่สัมพันธ์กับความเชื่อของบุคคลว่าเป็นไปในทางบวก-ลบ และทศนคติต่อพฤติกรรมนี้ขึ้นอยู่กับ

1.2.1.1 ความเชื่อเกี่ยวกับการกระทำ (Behavioral Belief of b_i)

1.2.1.2 การประเมินผลของการกระทำ (Evaluation of Consequences or e_i)

ซึ่งอาจแสดงสมการได้ดังนี้

$$A_B = \sum_{i=1}^n b_i e_i$$

เมื่อ A_B = ทศนคติต่อพฤติกรรม

b_i = ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ

c_i = การประเมินผลของการกระทำ

n = จำนวนข้อความเกี่ยวกับความเชื่อของบุคคลต่อการกระทำนั้น

ทั้งนี้เป็นไปตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ในลักษณะที่การกระทำ ของบุคคลที่นำไปสู่การ ได้รับผลกระทบทางบวก บุคคลนั้นย่อมมีทัศนคติที่ดีต่อการกระทำนั้น และมีแนวโน้มที่จะกระทำ พฤติกรรมซ้ำอีก ในทางตรงกันข้ามหากการกระทำใดของบุคคลที่นำไปสู่การได้รับผลกระทบ ทางลบ บุคคลนั้นย่อมมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการกระทำนั้น และมีแนวโน้มตั้งใจที่จะไม่กระทำ พฤติกรรมนั้นอีก (สุรี สภาพรานนท์, 2529 : อ้างอิงจาก Fishbien & Ajzen. 1975 : 301)

1.2.2 การรับรู้ทัศนฐานทางสังคม (Subjective Norm หรือ SN) การรับรู้ทัศนฐาน ทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลยอมรับว่า ผู้ที่มีความสำคัญใกล้ชิดต่อตัวเขา สนับสนุนหรือ คัดค้านในการกระทำพฤติกรรม หากบุคคลรับรู้ว่าคุณค่าสำคัญใกล้ชิด สนับสนุนในการกระทำ พฤติกรรมมากเท่าใด เขาก็จะมีแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรมมากขึ้นเท่านั้น หรือหากบุคคลรับรู้ ว่าบุคคลสำคัญใกล้ชิดคัดค้านในการกระทำพฤติกรรม เขาก็จะไม่มีแรงจูงใจที่จะกระทำ พฤติกรรมนั้น (ลักษณะ วราสินธุ์. 2537 : 27 ; อ้างอิงจาก Fishbien and Ajzen. 1980 : 57)

ฟิชไบน์ และไอเซน (Fishbien and Ajzen.1980 : 73-76) ได้เสนอวิธีวัดการรับรู้ ทัศนฐานทางสังคมไว้ 2 วิธี คือ

ก. การวัดการรับรู้ทัศนฐานทางสังคมในระดับทั่วไป

ข. การวัดการรับรู้ทัศนฐานทางสังคม

บุคคลสำคัญใกล้ชิดที่ถูกผู้ตอบระบุ ถึงมากที่สุดไว้โดยคัดเอาทั้งที่เป็นฝ่ายสนับสนุนและฝ่าย คัดค้าน ซึ่งจัดอยู่ในรูปกลุ่มใกล้ชิดที่มีความถี่สูง (Modal Normative Belief) เมื่อได้บุคคลสำคัญ ใกล้ชิดที่เด่นชัดแล้วก็สามารถวัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลสำคัญใกล้ชิดได้

1.2.3 ความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ของทัศนคติและการรับรู้ทัศนฐานทางสังคม

(Relative Importance of Attitude and Subjective Norm : β_1, β_2) (ลักษณะ วราสินธุ์. 2537 : 30 ; อ้างอิงจาก Fishbien and Ajzen. 1980 : 58-59) โดยส่วนมากแล้ว บุคคลจะมี ทัศนคติทางบวกต่อพฤติกรรมที่บุคคลสำคัญใกล้ชิดสนับสนุนให้กระทำพฤติกรรมนั้น และมี ทัศนคติทางลบต่อพฤติกรรมที่บุคคลสำคัญใกล้ชิดคัดค้านพฤติกรรมนั้น แต่บางครั้งใน สถานการณ์ที่มีการขัดแย้งกัน เช่นบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานในสถานบริการสาธารณสุข ของรัฐ แต่เขาเชื่อว่าบุคคลสำคัญใกล้ชิดตัวเขา ไม่เห็นด้วยหรือคัดค้านต่อการทำงานในสถาน บริการสาธารณสุขของรัฐ เป็นต้น ดังนั้นความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมจะขึ้นกับความสำคัญ เชิงสัมพัทธ์ขององค์ประกอบทั้งสองของแต่ละบุคคล โดยที่องค์ประกอบทั้งสองจะมีน้ำหนักที่ บ่งบอกถึงความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ที่เป็นตัวกำหนดความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรม น้ำหนัก ความสำคัญเชิงสัมพัทธ์นี้อาจเปลี่ยนแปลงได้จากพฤติกรรมหนึ่งไปอีกพฤติกรรมหนึ่ง และจาก

บุคคลหนึ่งไปอีกบุคคลหนึ่ง นำหนักขององค์ประกอบทั้งสองนี้ ร่วมกันทำนายความตั้งใจเชิงพฤติกรรม

จากความสัมพันธ์ดังกล่าว สรุปได้ว่าการเกิดปทัสถานทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับ

1. ความเชื่อของบุคคลว่า บุคคลสำคัญใกล้ชิดหรือบุคคลอ้างอิงคิดว่าเขาควรจะทำหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรม (Normative belief or Nb_i)

2. แรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามความคาดหวังของบุคคลสำคัญใกล้ชิด (Motivation to comply with the specific reference group or Mc_i)

ซึ่งอาจเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$SN = \sum_{i=1}^n Nb_i Mc_i$$

เมื่อ SN = ปทัสถานทางสังคม

Nb_i = ความเชื่อของบุคคลว่าบุคคลสำคัญใกล้ชิดหรือบุคคลอ้างอิงคิดว่าเขาควรจะทำหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรม

Mc_i = แรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามความคาดหวังของบุคคลสำคัญใกล้ชิดพฤติกรรมนั้น

จากโครงสร้างนี้ จึงสามารถแสดงสมการได้ดังนี้

$$B \sim B1 = (A_B) W_1 + (SN) W_2$$

เมื่อ B = พฤติกรรมที่แสดงออกมา

$B1$ = ความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม

A_B = ทศนคติของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมนั้น

SN = ปทัสถานทางสังคม

W_1 & W_2 = เป็นน้ำหนักของตัวแปรทำนายที่ได้จากการคำนวณสมการถดถอยพหุคูณ

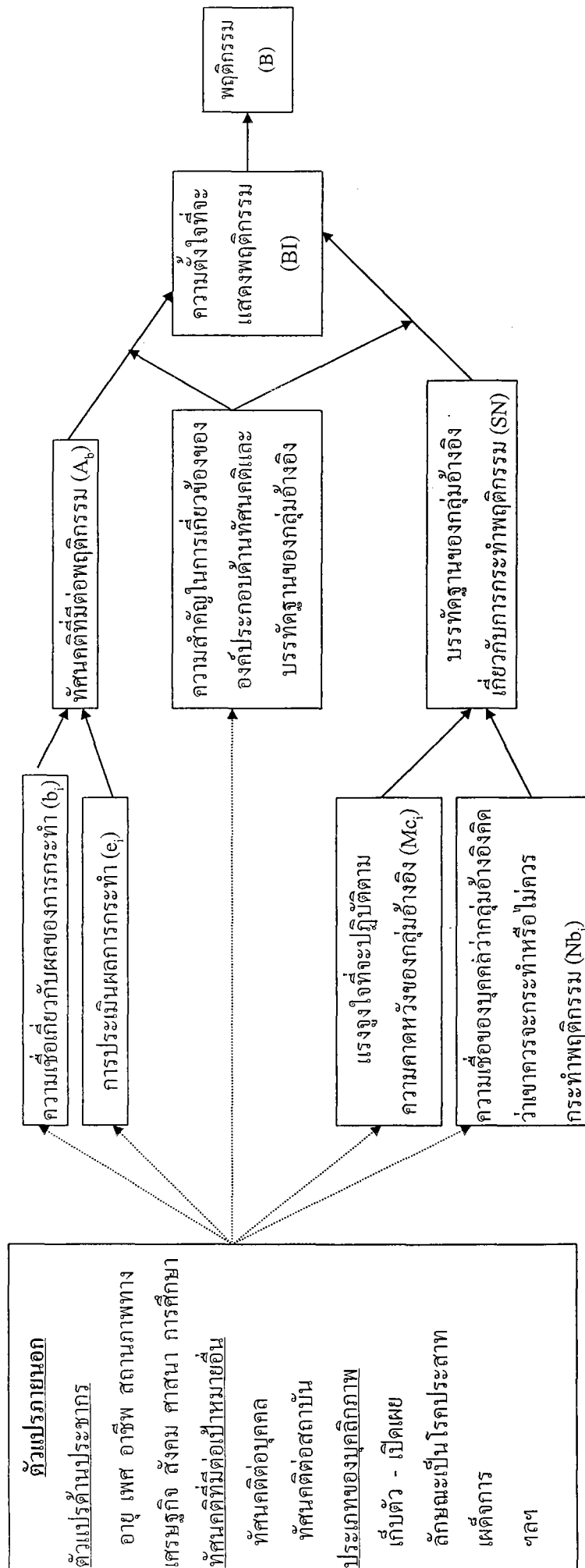
ดังนั้นจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ทศนคติต่อพฤติกรรม (A_B) และการรับรู้ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับพฤติกรรม (SN) จึงร่วมกันทำนายหรือกำหนดความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม ($B1$) หรือพฤติกรรม (B) โดยพฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทั้งสองใกล้เคียงกัน แต่พฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจถูกกำหนดโดยทศนคติต่อพฤติกรรม มากกว่าการรับรู้ปทัสถานทางสังคม และบางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ปทัสถานทางสังคม

มากกว่าทัศนคติซึ่งความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งสองนี้อาจแตกต่างกันไปตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ฟิชไบน์และไอเซน ได้กล่าวถึงตัวแปรการได้เคยกระทำพฤติกรรมนั้นมาก่อน (Previous behavior) มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลสะท้อนกลับต่อการแสดงพฤติกรรม และตัวแปรที่กำหนดพฤติกรรมตามทฤษฎีนี้คือ ความเชื่อเกี่ยวกับผลของพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของบุคคลสำคัญใกล้ชิดต่อพฤติกรรมของตน (Fishbein & Ajzen, 1975 : 76)

นอกจากนี้ ฟิชไบน์และไอเซน ได้กล่าวถึงตัวแปรภายนอก (External variable) ว่าตัวแปรภายนอก เช่น ตัวแปรชีวสังคม ทัศนคติต่อเป้าหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมนั้น หรือบุคลิกภาพ ตามแนวคิดของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล แม้ไม่ได้เป็นตัวแปรสำคัญในเชิงทฤษฎีที่แน่นอน แต่อาจจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก็ต่อเมื่อ ตัวแปรนั้นมีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อตัวแปรที่กำหนดพฤติกรรมตามทฤษฎีนี้ เช่น ทัศนคติต่อ พฤติกรรม (A_B) การรับรู้ปทัสถานทางสังคม (SN) หรือความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรม (BI) ตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งหรือมากกว่า (Fishbein & Ajzen, 1980 : 82) ดังมีผลที่อาจเป็นไปได้ของตัวแปรภายนอกต่าง ๆ ต่อพฤติกรรม ในภาพที่ 1

ทฤษฎีของฟิชไบน์และไอเซนนี้ ได้มีผู้นำไปใช้อย่างกว้างขวาง และเป็นการพิสูจน์ความสามารถในการทำนายได้ของทฤษฎี ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและเชื่อว่าทฤษฎีนี้น่าจะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาว่าเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานและความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุข ของนักศึกษาอายุรเวช (แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์) น่าจะมีความสัมพันธ์กัน

ภาพที่ 1 ผลที่อาจเป็นไปได้ของตัวแปรภายนอกต่าง ๆ กับพฤติกรรม ในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Fishbein and Ajzen . 1980 : 84)

_____ ความสัมพันธ์ที่มีความเป็นไปได้ระหว่างตัวแปรภายนอกกับพฤติกรรม

..... ความสัมพันธ์โดยตรงเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

1.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524 : 84-90) ศึกษาวิจัยการเปรียบเทียบระดับและการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติต่อวิชาชีพครู และความตั้งใจใฝ่ประกอบอาชีพครูระหว่างนิสิตคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็น นิสิตหลักสูตร 4 ปี คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 รุ่นปีการศึกษา 2522 จำนวน 293 คน ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติและความตั้งใจใฝ่ประกอบอาชีพครูสูง และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและความตั้งใจคือ เพศ, เขตที่ตั้งของโรงเรียน และการมีญาติเป็นครูสำหรับการเปลี่ยนแปลงของระดับทัศนคติต่อวิชาชีพครูและความตั้งใจในการเป็นครูของนิสิตใหม่ (สอบถามในระยะก่อนเรียน 1 ภาค) มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูและความตั้งใจในการเป็นครูของนิสิต เมื่อเรียนไปแล้ว 1 ภาคเรียนหรือ 2 ภาคเรียน และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติต่อวิชาชีพครู ของนิสิตระยะก่อน 1 ภาคเรียน ได้แก่ ประเภทของผู้อุปการะและลำดับการเลือก ระยะหลังจากเรียน 2 ภาคเรียน ได้แก่ อันดับการเลือก ภูมิลำเนา และตัวแปรที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความตั้งใจใฝ่ประกอบอาชีพครูหลังจากเรียนในคณะครุศาสตร์ 1 ภาคเรียน และ 2 ภาคเรียนแล้ว พบว่า ในระยะที่ 1 ตัวแปรภูมิลำเนา อาชีพของบิดามารดา และเขตที่ตั้งของโรงเรียน มีผลให้ความตั้งใจใฝ่ประกอบอาชีพครูของนิสิตลดลง ในระยะที่ 2 ตัวแปร ขนาดครอบครัว ประเภทโรงเรียน ประเภทผู้อุปการะ และแถมเฉลี่ยสะสมชั้น ม.5 เป็นกลุ่มตัวแปรที่มีผลให้ความตั้งใจใฝ่ประกอบอาชีพครูของนิสิตลดลง จากผลการวิจัยเรื่องนี้ จะเห็นว่า อิทธิพลของตัวแปรภายนอกที่มีต่อความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อพฤติกรรมและความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ขาดความคงที่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ซึ่งอธิบายถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรภายนอกกับทัศนคติ และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

มาลา รักษาพรหมณ์ (2526 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่ทำนายความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 302 คน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางจิตวิทยาคือ ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (การรับรู้ทัศนฐานทางสังคมของบุคคลสำคัญใกล้ชิด) มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญน้อยกว่า 0.01 โดยการรับรู้ทัศนฐานทางสังคมของบุคคลสำคัญใกล้ชิด มีน้ำหนักความสัมพันธ์สูงกว่า ทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ 0.334 และ 0.271 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ ศาสนา รายได้ต่อเดือนของนักเรียน อัตราการสูบบุหรี่ต่อวันของบิดา พี่ชาย และเพื่อนสนิท และบุคคลที่นักเรียนพักอาศัยด้วย ซึ่งปัจจัยทางสังคมในงานวิจัยนี้ก็คือตัวแปรภายนอกของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล นั้นพบว่าไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียน แต่เมื่อศึกษาโดยรวมพบว่า ทั้งปัจจัย ทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสังคมทุกตัวแปร สามารถร่วมกัน

ทำนายความตั้งใจในการสละสิทธิ์ของนักเรียนได้ร้อยละ 30.16 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อุไรรัตน์ สิงหนาท (2529 : 124-125) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการรับบริการทำหมันชาย และความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจกับพฤติกรรมในการรับบริการทำหมันชาย กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษาเป็นชาย ซึ่งมีลักษณะ หรือคุณสมบัติที่เหมาะสมในการใช้วิธีคุมกำเนิดโดยการทำหมันชาย จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดอาศัยอยู่ในเขตท้องที่ต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า ทศนคติและการรับรู้ทัศนคติทางสังคมของบุคคลสำคัญใกล้ชิดเกี่ยวกับการรับบริการทำหมันชายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการรับบริการทำหมันชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่อนข้างสูงเท่ากับ 0.53 ตัวแปรภายนอกได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ อายุบุตรคนสุดท้าย เพศของบุตรที่มีชีวิตอยู่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และความเป็นผู้นำในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการรับบริการทำหมันชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แต่นำหนักของความสัมพันธ์ต่ำมากคือ น้อยกว่า 0.01 ความตั้งใจในการรับบริการทำหมันชาย มีความสัมพันธ์กับตัวแปรหลักตามทฤษฎี มากกว่าความสัมพันธ์กับตัวแปรภายนอก ตัวแปรหลักตามทฤษฎีและกลุ่มตัวแปรภายนอก สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการรับบริการทำหมันชายได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

พงษ์พจ ลีแสน (2529 : 168-181) ศึกษาปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่มีผลต่อความตั้งใจในการเลือกที่จะทำงานในโรงพยาบาลชุมชน ของนักศึกษาทันตแพทย์ กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักศึกษาทันตแพทย์ที่กำลังศึกษาในหลักสูตรทันตแพทย์ศาสตร์บัณฑิตชั้นปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 ของ 5 มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 243 คน ผลการศึกษาพบว่า 1. ทศนคติต่อการทำงานในโรงพยาบาลชุมชน และทัศนคติของบุคคลสำคัญใกล้ชิดในการสนับสนุนการทำงานในโรงพยาบาลชุมชน มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเลือกทำงานในโรงพยาบาลชุมชน ของนักศึกษาทันตแพทย์ 2. ทศนคติต่อการทำงานในโรงพยาบาลชุมชนมีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเลือกทำงานในโรงพยาบาลชุมชนมากกว่าทัศนคติของบุคคลสำคัญใกล้ชิด 3. ตัวแปรภายนอก เช่น อาชีพของบิดามารดา รายได้ที่คาดหวังมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเลือกทำงานในโรงพยาบาลชุมชน 4. บุคลิกภาพไม่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเลือกทำงานในโรงพยาบาลชุมชน

สเปอร์เบอร์, ฟิชไบน์, และไอเซน (Sperber, Fishbein, and Ajzen. 1980 : 114-129) ศึกษาและทำนายความตั้งใจในการเลือกที่จะเป็นแม่บ้าน หรือประกอบอาชีพของนักเรียนหญิงไฮสกูล กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนหญิง การศึกษาระดับ 11 และ 12 จำนวน 111 คน เป็นหญิงผิวขาว 96 คน ผิวดำ 13 คน และอื่น ๆ 2 คน ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างอ่านเรื่องสั้น ๆ

ของเจน ซึ่งเป็นหญิงที่ประกอบอาชีพ และเรื่องราวของแมรี ซึ่งเป็นแม่บ้าน เมื่ออ่านเรื่องทั้ง 2 จบแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามต่อไปนี้

- ก. แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมแบบเจนหรือแมรี
- ข. แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการมีพฤติกรรมแบบเจนและแมรี
- ค. แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ทัศนฐานทางสังคม ทั้งวิธีวัดในระดับทั่วไปและวิธีวัดโดยระดับลึก
- ง. แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อในการมีอนาคตคล้ายเจนและแมรี
- จ. แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินผลของการกระทำของการมีอนาคตคล้ายเจนและแมรี

ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างของความตั้งใจ (Differential Intention) สามารถทำนายความตั้งใจในพฤติกรรมที่มีทางเลือก 2 ทางได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.87 และผู้หญิงที่มีทัศนคติจะเลือกดำเนินชีวิตแบบหนึ่งมากกว่า ก็จะมี ความเชื่อว่า การดำเนินชีวิตในแบบที่ตนได้เลือกนั้น จะทำให้เกิดผลของการกระทำทางบวกมากกว่า และมีผลของการกระทำทางลบน้อยกว่าการดำเนินชีวิตอีกแบบหนึ่งที่ตนไม่ได้เลือก

สตราเดอ, เบแมน, และแมคสวีนี (Strader, Beaman, and McSweeney. 1992 : 699-703) ศึกษาเรื่องความเชื่อและความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัย ซึ่งเป็นผลจากการติดต่อสื่อสารกับบุคคลสำคัญใกล้ชิดที่เกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นผู้ป่วยนอก ที่มาตรวจรักษาที่คลินิกโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 2 คลินิก จำนวน 310 คน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 35 และเพศชายร้อยละ 653 ผลการศึกษาพบว่า การติดต่อสื่อสารกับบุคคลใกล้ชิดที่เกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย ได้แก่ คู่นอน (Sexual partner) พ่อ และเพื่อน มีผลทางบวกต่อความเชื่อและความตั้งใจในการใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญ และในการวิจัยยังได้เพิ่มการให้ความรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลสำคัญใกล้ชิดที่เกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและจำนวนผู้ใช้ถุงยางอนามัยให้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

นอกจากนี้ จำรูญ มีখনอน (2510 : 87) ได้ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาแพทย์หญิงต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขในชนบทพบว่า นักศึกษาแพทย์ที่เป็นเพศหญิงและชาย แสดงทัศนคติในการเลือกสถานที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ นักศึกษาหญิงต้องการประกอบอาชีพอยู่ในบริเวณพระนคร-ธนบุรี สูงกว่านักศึกษาชาย และ ภาวินี อริยกุลกาญจน์ (2515 : 54) ได้ศึกษาการติดตามผลทางแพทยศาสตร์ พบว่า ลักษณะการกระจายของบัณฑิตทางการแพทย์ เมื่อพิจารณาถึงแต่ละเขตความเจริญของท้องถิ่นไม่เป็นไปทำนองเดียวกันคือ ร้อยละของบัณฑิตชายในเขตนครหลวงธนบุรีน้อยกว่า ร้อยละของหญิง แต่ในเขตอำเภอเมืองและเขตอำเภออื่น ๆ มีร้อยละของบัณฑิตชายมากกว่า เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของการประกอบอาชีพในเขตความเจริญต่าง ๆ ของบัณฑิตชายและหญิงด้วยค่าไคสแควร์ พบว่า มี

ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งหมายความว่า เพศ มีความสัมพันธ์ต่อการประกอบอาชีพแพทย์ในเขตความเจริญต่าง ๆ นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524 : 84-90) ได้ศึกษาพบว่า เพศ เป็นตัวแปรส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความตั้งใจประกอบอาชีพครูของนิสิตคณะครุศาสตร์

มาลา รักษาพรหมณ์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่า อายุ ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอกของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียน แต่เมื่อศึกษาโดยรวมพบว่า ปัจจัยทางสังคมทุกตัวแปร สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ อุไรรัตน์ สิงหนาท (2529 : 124-125) ที่ได้ศึกษาพบว่า ตัวแปรภายนอก ได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการรับบริการทำหมันชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แต่น้ำหนักของความสัมพันธ์ต่ำมากคือ น้อยกว่า 0.05

มาลา รักษาพรหมณ์ (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่าทัศนคติต่อการสูบบุหรี่และการรับรู้ทัศนคติทางสังคมของบุคคลสำคัญใกล้ชิด มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญน้อยกว่า 0.01 โดยการรับรู้ทัศนคติทางสังคมของบุคคลสำคัญใกล้ชิด มีน้ำหนักความสัมพันธ์สูงกว่าทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ และอุไรรัตน์ สิงหนาท (2529 : 124-125) ได้ศึกษาพบว่า ทัศนคติและการรับรู้ทัศนคติทางสังคมของบุคคลสำคัญใกล้ชิดเกี่ยวกับการรับบริการทำหมันชายมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจในการรับบริการทำหมันชายอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 นอกจากนี้ พงษ์พจ ลีแสน (2529 : 168-181) ได้ศึกษาปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่มีผลต่อความตั้งใจในการเลือกที่จะทำงานในโรงพยาบาลชุมชนของนักศึกษาทันตแพทย์ พบว่า ทัศนคติต่อการทำงานในโรงพยาบาลชุมชนและปทัสฐานของบุคคลสำคัญใกล้ชิด ในการสนับสนุนการทำงานในโรงพยาบาลชุมชน มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเลือกทำงานในโรงพยาบาลชุมชนของนักศึกษาทันตแพทย์ ซึ่งสอดคล้องกับ สมศรี ชูส่องแสง (2532 : 60-71) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่ขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ทัศนคติต่อการศึกษาต่อและการรับรู้ทัศนคติทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายความตั้งใจในการศึกษาต่อได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสอดคล้องกับ เรวดี วัฒนโกศล (2533 : 137-141) ที่ได้ศึกษาสำรวจความเชื่อ เจตคติ (ทัศนคติ) เจตนา (ความตั้งใจ) และพฤติกรรมการศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร ตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล พบว่า ทัศนคติและการรับรู้ทัศนคติทางสังคมเกี่ยวกับการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพโดยตัวแปรด้านการรับรู้ทัศนคติทางสังคมมีน้ำหนักความสัมพันธ์สูงกว่าตัวแปรด้านทัศนคติ และความตั้งใจสามารถทำนายพฤติกรรมการศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพได้อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับน้อยกว่า 0.001 และสอดคล้องกับ แจคคาร์ต และเดวิดสัน (Fishbein and Ajzen. 1980 : 139-141 ;

อ้างอิงมาจาก Davidson and Jaccard. 1975) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้หรือไม่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด ของนักศึกษาหญิงที่ยังไม่ได้สมรส ชั้นปีที่ 1 ในระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 73 คนพบว่า ความเชื่อตามความต้องการของบุคคลสำคัญใกล้ชิด และแรงจูงใจที่จะปฏิบัติตามความต้องการของบุคคลสำคัญใกล้ชิด มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ทัศนคติทางสังคมในระดับค่อนข้างสูงเท่ากับ 0.60 ทศนคติต่อการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด การรับรู้ทัศนคติทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด และเมื่อนำปัจจัยด้านทัศนคติและการรับรู้ทัศนคติทางสังคมที่เกี่ยวกับการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด มาพิจารณาร่วมกัน พบว่ามีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดในระดับ 0.89

สรุปผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ที่ศึกษาตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลพบว่าผลออกมาในทิศทางเดียวกัน คือ ตัวแปรหลักของทฤษฎี ได้แก่ ทศนคติต่อพฤติกรรมและการรับรู้ทัศนคติทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมเป้าหมาย มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรหลักของทฤษฎีมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมและความตั้งใจเชิงพฤติกรรมนี้ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับพฤติกรรมหรือเป้าหมาย ซึ่งสามารถเป็นตัวทำนายพฤติกรรมได้ ตัวแปรภายนอกต่าง ๆ นั้น พบว่ามีความสัมพันธ์กับความตั้งใจและพฤติกรรมเป้าหมายอย่างไม่คงที่ และมีค่าความสัมพันธ์น้อยกว่าค่าความสัมพันธ์จากตัวแปรหลัก

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ

2.1 ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นคำที่ใช้กันมากในวิชาจิตวิทยาสังคม มาจากรากศัพท์ภาษาละติน "Aptus" แปลว่า โน้มเอียง (Allport .1967 : 3)

อแนสตาสี (Anastasi 1976 : 3) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความโน้มเอียงที่จะแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือสถาบันต่าง ๆ เป็นต้น ทัศนคติไม่สามารถเห็นได้โดยตรง แต่สามารถสรุปหาพิง (inFer) จากพฤติกรรมภายนอกทั้งที่ต้องใช้ภาษาและไม่ต้องใช้ภาษา

กู๊ด (Good. 1959 : 48) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ที่จะเป็นการสนับสนุนหรือต่อต้านสถานการณ์บางอย่าง บุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

แมค โดแนลด์ (Donald. 1959 : 564) กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นความโน้มเอียงหรือสภาวะความพร้อมของจิตใจที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาในทางใดทางหนึ่ง"

เออร์เนสต์ (Ernest 1962 : 24) กล่าวว่า ทศนคติ เป็นพฤติกรรมหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นครั้งแรกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดหรือสภาพการณ์ใด ๆ ในทางเข้าหาหรือออกห่าง และความพร้อมที่จะตอบสนองในครั้งต่อ ๆ ไปในทางเอนเอียงไปในลักษณะเดิม เมื่อพบกับสิ่งหรือสภาพการณ์ดังกล่าว

เดโช สนวนานนท์ (2512 : 28) ได้ให้ความหมายของทศนคติว่า หมายถึง คุณลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้ และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดทิศทางพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดังนั้นทศนคติจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในหน้าที่การงานหรืออาชีพของตน

จากความหมายที่เกี่ยวกับทศนคติที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ทศนคติ เป็นความโน้มเอียง หรือสภาวะด้านความพร้อมของจิตใจ ที่จะกำหนดทิศทางของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคล หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

2.2 องค์ประกอบของทศนคติ

ไทรแอนดิส (Triandis 1971 : 94) กล่าวถึง องค์ประกอบพื้นฐานของทศนคติไว้ 3 ส่วน ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive component) ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด เป็นการตอบสนองของบุคคลต่อการรับรู้ และวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ ซึ่งมีผลทำให้เกิดทศนคติและสามารถจะบอกได้ว่า สนใจ ไม่สนใจ ชอบ หรือไม่ชอบ เป็นต้น

2. องค์ประกอบด้านท่าที ความรู้สึก (Affective component) เป็นลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่คล้อยตามความคิด ถ้าบุคคลมีความคิดที่ติดต่อกับสิ่งใดก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ทศนคติจะแสดงออกในรูปของความชอบ ไม่ชอบ พอใจ หรือไม่พอใจ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) คือ ความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติหรือตอบสนอง เป็นผลเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึก ซึ่งจะออกมาในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับทศนคติและพฤติกรรมการปฏิบัติ

องค์ประกอบส่วนหนึ่งของทศนคติที่จะก่อให้เกิดท่าทีความรู้สึก และการปฏิบัติ คือองค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา ซึ่งได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ บุคคลมีความรู้ในเรื่องใดลักษณะใด ก็มักจะก่อให้เกิดทศนคติต่อเรื่องนั้นในลักษณะนั้น ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมของเขา

เพราะการปฏิบัติหรือพฤติกรรมการแสดงออกที่สังเกตได้กับทัศนคติต่างมีความสัมพันธ์และมีผลซึ่งกันและกัน เป็นที่เชื่อกันว่าทัศนคติมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล และขณะเดียวกัน การแสดงออกหรือการปฏิบัติของบุคคลก็จะมีผลต่อทัศนคติของบุคคลนั้นด้วย อาจทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้

แม้ว่าทัศนคติจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ แต่ก็ยังมีความคงที่แน่นอนพอที่จะกำหนดท่าทีและพฤติกรรมของบุคคลได้ จากการศึกษาเรื่องความคงที่ของทัศนคติ (Stability of Attitude) ออพอร์ต (Allport.1967 : 2-3) ได้กล่าวไว้ว่า "ทัศนคติสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในบางกรณีก็มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากหรือเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก"

ทัศนคติอาจแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมในสองลักษณะ คือ

1. ทัศนคติเชิงนิมิตหรือทางบวก (Positive) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะพึงพอใจและเห็นด้วยหรือชอบ จะทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้ อยากใกล้ชิดสิ่งนั้น
2. ทัศนคติเชิงนิเสธหรือทางลบ (Negative) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วยหรือไม่ชอบ จะทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย ขิงขัง ต้องการหนีให้ห่างสิ่งนั้น

2.4 ปทัสฐานทางสังคมในทางสนับสนุนการทำงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

ปทัสฐานทางสังคมจะมีผลต่อความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมและพฤติกรรมในลักษณะที่ถ้าบุคคลมีปทัสฐานทางสังคมในทางสนับสนุนต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็มีแนวโน้มหรือความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมหรือแสดงพฤติกรรมนั้น (Fishbein & Ajzen. 1973 : 334) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมที่ว่าสิ่งที่บุคคลได้รับโดยตรงจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคล อาจเป็นทางด้านข่าวสาร เงิน กำลังงาน หรือทางด้านอารมณ์ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้รับไปสู่เป้าหมายที่ผู้รับต้องการ (Caplan.1974 : 39-42) ซึ่งแรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไม่เฉพาะแต่ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุและความมั่นคงทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการที่บุคคลรู้สึกว่าได้ตนเองได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่นด้วย นั่นคือ แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง สิ่งที่ได้รับแรงสนับสนุนได้รับความช่วยเหลือทางด้านข้อมูล ข่าวสารวัตถุ สิ่งของ หรือการสนับสนุนทางด้านจิตใจจากผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เป็นผลให้ผู้รับได้ปฏิบัติในทิศทางที่ผู้รับต้องการ แรงสนับสนุนอาจมาจากบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน เพื่อนนักเรียน เป็นต้น (Pilisuk. 1985 : 93-105)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ และทัศนคติที่มีต่อการทำงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

วิลเลียม แมกซ์เวลล์ (William Maxwell 1967 : 45-72) ได้ศึกษาเกี่ยวกับนักศึกษาแพทย์กับงานด้านสาธารณสุขในชนบท โดยส่งแบบสอบถามไปยังนักศึกษาแพทย์ ชั้นปีที่ 1-4 ของโรงเรียนแพทย์ 3 แห่ง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เกี่ยวกับความต้องการในการเลือกสถานที่ประกอบอาชีพ ปรากฏว่า ร้อยละ 49 ต้องการอยู่ในพระนคร-ธนบุรี ร้อยละ 10 ต้องการอยู่รอบพระนคร ร้อยละ 13 ต้องการอยู่ในภาคกลาง ร้อยละ 8 ต้องการอยู่ในภาคใต้ และร้อยละ 5 ต้องการอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเกี่ยวกับความต้องการทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ปรากฏว่า ร้อยละ 15 สนใจทำงานในโรงเรียนแพทย์ในพระนคร-ธนบุรี และโรงพยาบาลของกรมการแพทย์ ไม่ถึงร้อยละ 1 สนใจทำงานในสถานอนามัยของกรมการแพทย์หรือศูนย์บริการของกรมการแพทย์

ประยงค์ เต็มขวลา (2529 : 50) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทัศนคติของนักศึกษาแพทย์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในชนบท พบว่ากลุ่มนักศึกษาแพทย์ที่ตั้งใจจะเลือกไปปฏิบัติงานในชนบท จะเป็นกลุ่มนักศึกษาแพทย์ที่มีระดับความคิดเห็นต่อชนบทในเกณฑ์สูงกว่ากลุ่มที่เลือกไปปฏิบัติงานในเมือง โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์การจำแนกประเภท พบว่า ความคิดเห็นต่อชนบทจะมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะเลือกไปปฏิบัติงานในชนบท เท่ากับ 0.332 หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม 11.02 % อย่างไรก็ดี ความคิดเห็นต่อชนบทนี้สามารถที่จะทำนายหรือคาดคะเนความตั้งใจของนักศึกษาแพทย์ที่จะเลือกปฏิบัติงานในเมืองหรือในชนบทได้ถูกต้องถึงร้อยละ 64.53

จำลอง ชูโต (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเจตคติของนักศึกษาพยาบาลชายระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยทุกชั้นปี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชายทั้งหมดในมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เข้าเรียนพยาบาลเพราะคิดว่าจบแล้วมีงานทำแน่นอน ร้อยละ 40 และชอบวิชาชีพนี้ร้อยละ 20 ตลอดจนมีความคิดว่าค่าใช้จ่ายในการศึกษาก่อนข้างน้อย ร้อยละ 20 เจตคติที่มีต่อวิชาชีพทางด้านความคิดเห็นทั่ว ๆ ไปค่อนข้างดี และคิดว่าวิชาชีพพยาบาลเรียนจบแล้วต้องมีการทำไม่ตกงาน ด้านค่านิยมของสังคม นักศึกษาคิดว่าวิชาชีพนี้มีประโยชน์ต่อสังคม ครอบครัว ร้อยละ 90 แต่ก็ยังมีความรู้สึกว่าเป็นวิชาชีพที่ได้รับการยกย่องจากสังคมน้อย และเห็นด้วยว่าเป็นวิชาชีพที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองนิยมให้บุตรมาเรียน

จากผลการศึกษาวิจัยข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจ หรือส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกหรือประกอบอาชีพในทิศทางเดียวกัน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

3.1 ความหมายของค่านิยม

ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกรวมที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การที่บุคคลมีค่านิยมในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น แสดงถึงความรู้สึก ความพอใจ ทศนคติ และความต้องการที่บุคคลมีต่อเรื่องนั้น และความพร้อมที่จะแสดงออกเพื่อสนองต่อค่านิยมนั้น บุคคลจะขัดขวาง และต่อต้านการกระทำที่ขัดต่อค่านิยมที่เขาถืออยู่ ค่านิยมจัดได้ว่าเป็นแหล่งที่มาของพฤติกรรมของบุคคลทั้งทางด้านลบและบวก (เพ็ญแข ประจันปัจฉิก และอ้อมเดือน สดมณี. 2529 :14)

ปราโมทย์ นาครทรรพ (2514 : 74) กล่าวว่า ค่านิยมตามทัศนะของวิลเลียม นักสังคมวิทยาผู้มีชื่อเสียง ซึ่งได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับค่านิยมไว้ว่า ค่านิยมอาจหมายถึง ความสนใจ ความยินดี ความชอบ หน้าที่ พันธกรณีทางศีลธรรม ความปรารถนา ความอยาก ความต้องการ ความแหยงหย่า หรือความรู้สึกอื่น ๆ ที่มนุษย์เชื่อและยึดถือเอาเป็นทางสำหรับเลือก

พัทยา สายหู (2512 : 15) ได้กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่ยึดถือประจำไว้ช่วยในการตัดสินใจการเลือก ตราบใดที่มนุษย์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องเลือกในการกระทำอยู่ มนุษย์จะต้องอาศัยคุณค่าหรือค่านิยมประจำตัวเป็นเครื่องกำหนด แม้แต่สิ่งที่เคยกระทำจนเป็นนิสัย

ก่อ สวัสดิพาณิษฐ์ (2518 : 46) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง ความคิด พฤติกรรมและสิ่งอื่น ๆ ที่คนในสังคมหนึ่งเห็นว่ามีคุณค่าจึงยอมรับมาปฏิบัติตาม และหวงแหนไว้ และค่านิยมมักจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย

พนัส หันนาคินทร์ (2520 : 18) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ค่านิยม หมายถึง การยอมรับนับถือและพร้อมที่จะปฏิบัติตามคุณค่าที่คนหรือกลุ่มคน ที่มีอยู่ต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นวัสดุมนุษย์ สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ รวมทั้งการกระทำในด้านเศรษฐกิจสังคม จริยธรรม และสุนทรียภาพ ทั้งนี้โดยได้ทำการประเมินค่าจากทัศนคติ โดยถี่ถ้วนรอบคอบ และในบางครั้ง ค่านิยมอาจเรียกได้อีกชื่อหนึ่งว่า ระบบความชอบพิเศษ (Perference System) ซึ่งหมายถึง แนวคิดที่ว่าอะไรน่าประพุดิน่าปฏิบัติมากกว่าอย่างอื่น ๆ ดังนั้น ค่านิยมจึงมักจะสอดคล้องกับพฤติกรรมของบุคคล เพราะตามปกติแล้ว บุคคลย่อมกระทำการต่าง ๆ ไปตามสิ่งที่ตนเห็นควรและน่ากระทำ

สงบ ลักษณะ (2524 : 29) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นคุณลักษณะภายในจิตอันจะคอยชักจูง กระตุ้นให้บุคคลเกิดความโน้มเอียงที่จะประพฤติปฏิบัติ ไปในทางที่ต้งาม

สาโรช บัวศรี (2526 : 13) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นสภาพหรือการกระทำบางประการ ซึ่งเราเชื่อถือค่านิยมว่าควรยึดถือหรือยึดมั่น หรือว่าเราควรกระทำหรือปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุถึงความมุ่งหมายของสังคมหรือตัวเอง

สวานิต ยมาภัย (2526 : 723) ได้ให้ความหมายของค่านิยมว่า หมายถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจมนุษย์ ว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีคุณค่าหรือเป็นประโยชน์แก่ตนเองยิ่งกว่าสิ่งอื่น ค่านิยมอาจจะอยู่ในระดับส่วนตัว ในระดับครอบครัว หรือในระดับสังคมที่เราเรียกว่า ค่านิยมส่วนตัว ค่านิยมเฉพาะกลุ่ม หรือค่านิยมของสังคมนั้นเอง

พรณี ชูชัย (2528 : 289) ก็มีความเห็นที่สอดคล้องว่า ค่านิยม หมายถึง ความนิยมชมชอบต่อสิ่งต่าง ๆ หรือสภาพการณ์ใด ๆ เนื่องจากการที่เรามีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และเป็นสิ่งที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติ และนอกจากนี้

คิลแพทริก (Kilpatrick. 1954 : 15) ได้กล่าวว่าค่านิยม หมายถึง ความต้องการที่จะรับการประเมินอย่างรอบคอบแล้ว และปรากฏว่ามีค่าควรแก่การเลือกไว้เป็นคุณสมบัติของตน ซึ่งคล้ายกับแนวคิดของ คลักฮอห์น (Kluckhohn. 1962 : 147) ได้ให้ความหมายค่านิยมเป็นทั้งสังกัดภายในและภายนอกที่บุคคลหรือกลุ่มได้แยกออกแล้ว และมีความต้องการที่จะเลือกประพฤติปฏิบัติหรือเลือกกระทำ

คริสเตนเซน (Cristensen. 1969 : 115) กล่าวว่า ค่านิยมหมายถึงเกณฑ์ที่แต่ละบุคคลใช้เลือกสิ่งต่าง ๆ ที่มีให้เลือก ค่านิยมแม้จะมีลักษณะใกล้เคียงกับความเชื่อและเจตคติก็ตาม แต่ทั้งสามชนิดก็ยังมีส่วนแตกต่างกันคือ ความเชื่อเป็นเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินว่า บางอย่างจริงหรือไม่จริง เจตคติคือลักษณะภายในบุคลิกภาพที่คนเราแสดงต่อการกระทำหรือสิ่งต่าง ๆ เป็นเพียงแนวโน้มที่จะปฏิบัติเท่านั้น ส่วนค่านิยมจะเป็นมาตรฐานของความชอบหรือไม่ชอบ เป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินคุณค่าหรือความสำคัญของสิ่งของ ความคิดและเหตุการณ์ ดังนั้น ค่านิยมจึงเป็นมาตรฐานที่ใช้ในการตัดสินใจ

ส่วน โรเคาช (Rokeach. 1969 : 125) ได้ให้ความหมายค่านิยมไว้ว่า ค่านิยมหมายถึง รูปแบบของความเชื่อที่แต่ละคนยึดถือว่าจะควรปฏิบัติอย่างไร สิ่งใดมีคุณค่าหรือสิ่งใดไม่มีคุณค่า โดยทั่วไป ค่านิยมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ค่านิยมเป็นมาตรฐานในการตัดสินว่าสิ่งใดเลว สิ่งใดดีและใช้ในการตัดสินพฤติกรรมของบุคคล

กู๊ด (Good. 1973 : 636) ซึ่งกล่าวไว้ในแนวของสังคมวิทยาว่า ค่านิยมเป็นเรื่องของความสนใจของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่ง ๆ นั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนเองให้คุณค่า

เฟเทอร์ (Feather. 1976 : 4-5) ได้ให้ความหมายของค่านิยมไว้ว่า ค่านิยมเป็นความเชื่อซึ่งมีลักษณะที่ยั่งยืนถาวรเป็นแนวทางในการประพฤติ หรือเป็นเป้าหมายในการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่ตนเองหรือสังคมเห็นดีและเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิถีปฏิบัติหรือเป้าหมายชีวิตอย่างอื่น

จากความหมายของค่านิยมดังที่ผู้กล่าวไว้แล้วข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ค่านิยมหมายถึง ความเชื่อที่บุคคลใช้อยึดถือประจำใจ ช่วยตัดสินใจในการเลือกที่จะกระทำการต่าง ๆ ที่บุคคลเลือกสรรว่าดีแล้ว มีความหมายสำหรับเขา ซึ่งเขาได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตและค่านิยมทุกค่านิยมจะมีความสำคัญไม่ทัดเทียมกัน เพราะค่านิยมของแต่ละบุคคลเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับ การตรวจสอบแล้วของเขา เนื่องจากประสบการณ์ที่แตกต่างกัน จึงทำให้ค่านิยมแตกต่างกันออกไป ถึงแม้ว่าจะอยู่ในวัฒนธรรม หรือสังคมเดียวกันก็ตาม เมื่อประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเพิ่มมากขึ้น ก็จะมีผลกระทบกระเทือน ทำให้เขาเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงค่านิยมเดิมของเขา ดังนั้นค่านิยมจึงมีลักษณะไม่คงที่ แต่ก็ยังเป็นเครื่องนำทางในการปฏิบัติพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล

3.2 ประเภทของค่านิยม

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2512 : 54) ได้แบ่งค่านิยมไว้ 3 ประเภท คือ

1. ค่านิยม รวมเป็นสิ่งที่ทุกคนยึดถือตรงกันเป็นสากลใครทำผิดถือว่าฝ่าเหล่าถูกเพ่งเล็ง
2. ค่านิยมจำเพาะ เป็นสิ่งที่คนกลุ่มน้อยบางกลุ่มในสังคมใหญ่ยอมรับแบบอย่างความเชื่อถือในเฉพาะกลุ่มย่อย
3. ค่านิยมที่เป็นทางเลือก เป็นค่านิยมที่เป็นทางเลือกหรือทางเลือกซึ่งสัมพันธ์กับค่านิยมที่เป็นสากล

พนัส หันนาคินทร์ (2523 : 24) ได้แบ่งนิยามออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมที่มีลักษณะคงตัว คือ ค่านิยมที่จำเป็นจะต้องรับปลูกฝังให้กับเยาวชนไทยและประชาชนโดยทั่วไปเป็นค่านิยมที่ยอมรับโดยปราศจากข้อสงสัยในสังคม เช่น ค่านิยมความรักชาติ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และการพึ่งตนเอง เป็นต้น
2. ค่านิยมที่มีลักษณะไม่คงตัว หรือค่านิยมที่เกิดขึ้นใหม่ยังอยู่ในระหว่างการพิสูจน์ด้วยกาลเวลาว่าจะมีความคงทนถาวรสักเพียงไร การสร้างค่านิยมประเภทนี้ อาจไม่รีบด่วนนักเมื่อเทียบกับค่านิยมประเภทแรก

นอกจากนี้ จากการประชุมครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2523 ณ ห้องประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มีการนำเอาความรู้จากวิทยาการและประสบการณ์ของคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมาอภิปราย เพื่อแสวงหาแนวทางในการกำหนดค่านิยม มติที่ประชุมได้กำหนดประเภทของค่านิยมไว้ 6 ประเภท คือ

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง
2. ค่านิยมเกี่ยวกับหมู่คณะ
3. ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม

4. ค่านิยมเกี่ยวกับชาติ
5. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
6. ค่านิยมเกี่ยวกับมนุษยชาติ

สาโรช บัวศรี (2525 : 10-11) ได้แบ่งค่านิยมไว้ 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมพื้นฐาน (Basic Values) ประกอบด้วยค่านิยมดังต่อไปนี้
 - 1.1 ศีลธรรม (Moral Values)
 - 1.2 คุณธรรม (Ethical Values)
 - 1.3 ธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรม (Cultural values)
 - 1.4 กฎหมาย (Legal Values)
2. ค่านิยมวิชาชีพ (Professional values)
 - 2.1 อุทิศการณ์ในชีวิตของตน
 - 2.2 วินัยของวิชาชีพของตน
 - 2.3 มารยาทของวิชาชีพของตน
 - 2.4 พระราชบัญญัติเกี่ยวกับวิชาชีพโดยตรง

ฟินิกซ์ (Phinix. 1958 : 549-551) ได้แบ่งค่านิยมออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. ค่านิยมทางวัตถุ (Material Values) เป็นค่านิยมเกี่ยวกับความจำเป็นทางด้านร่างกายของชีวิตมนุษย์
2. ค่านิยมทางสังคม (Social Values) เป็นค่านิยมที่ทำให้เกิดความรักความผูกพันและความต้องการของบุคคล
3. ค่านิยมทางความจริง (Truth Values) เป็นค่านิยมที่มีความสำคัญมากสำหรับผู้ที่ต้องการความรู้และนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งต้องการค้นคว้าหากฎแห่งธรรมชาติ
4. ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral Values) เป็นค่านิยมที่ทำให้เกิดความรับผิดชอบ
5. ค่านิยมทางสุนทรียะ (Esthetic Values) เป็นความซาบซึ้งในความดีความงามของสิ่งต่าง ๆ
6. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Values) เป็นค่านิยมเกี่ยวกับความปรารถนาความสมบูรณ์ของชีวิต

จากข้อความดังกล่าวที่เกี่ยวกับประเภทของค่านิยม สรุปได้ว่า ค่านิยม แบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับตนเอง ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม หรือค่านิยมทางวัตถุ ค่านิยมทางจริยธรรม ค่านิยมทางศาสนาได้ แต่โดยรวมแล้ว ค่านิยมเป็นสิ่งที่คงที่มีความคงทนถาวร และควรจะต้องปลูกฝังให้แก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป

3.3 ลักษณะของค่านิยม

สมบัติ มหารศ (2520 : 2) กล่าวถึงลักษณะของค่านิยมว่ามีลักษณะ 3 ประการ คือ

1. สิ่งที่ทำให้ใคร ๆ มีความต้องการและชอบพอ
2. สิ่งที่ทำให้เรามองเห็นว่าความสำเร็จเป็นสิ่งจำเป็น
3. สิ่งส่งเสริมคุณธรรมทางใจ เช่น ให้ความยินดี

เสรีयरพงษ์ วรณปก (2524 : 1) กล่าวไว้ว่า ลักษณะของค่านิยมควรมีลักษณะ 7 ประการ ดังนี้

1. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นเลือกอย่างอิสระเสรี ไม่มีใครบังคับให้เลือก
2. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้น เลือกจากตัวเลือกหลายตัว มิใช่ยอมรับจากสิ่งที่มีอยู่เพียงสิ่งเดียว
3. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นเลือกหลังจากที่ได้พิจารณาถึงผลที่จะตามมาภายหลัง
4. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นถนอมและเทิดทูน มีความภูมิใจในสิ่งที่ตนเลือกนั้นอย่างอิสระเสรีโดยไม่มีการบังคับ
5. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นยอมรับอย่างเปิดเผย ยินดีที่จะยอมรับ และบอกกล่าวสนับสนุนสิ่งนั้น
6. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดถือปฏิบัติ มิใช่เพียงแต่คำพูดหรือยอมรับแต่อย่างเดียว
7. เป็นค่านิยมที่บุคคลนั้นปฏิบัติซ้ำบ่อย ๆ มิใช่ปฏิบัติเพียงครั้งเดียว

ลักษณะของค่านิยมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงสรุปได้ว่าค่านิยมมีลักษณะที่มั่นคงถาวรที่อยู่ในระยะเวลานานพอสมควร ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยหรือตามความคิดเห็นของคนในสังคม นอกจากนี้ยังสามารถยึดถือปฏิบัติได้และปฏิบัติได้บ่อยครั้ง ทั้งสามารถถูกเลือกได้อย่างอิสระเสรีโดยไม่มีการบังคับ ส่วนด้านบทบาทหน้าที่นั้น ค่านิยมมีบทบาทที่สำคัญ 3 ด้านด้วยกัน คือ ด้านเป็นจุดยืนในแนวความคิดและการปฏิบัติ ด้านเป็นอุดมการณ์ของความคิดเป็นตัวชี้นำ ด้านพฤติกรรมของบุคคล

3.4 หน้าที่ของค่านิยม

สุนทร โคมิน และสนธิ สมักรการ (2522 : 22) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของค่านิยม ดังนี้

1. ค่านิยมจูง (Lead) ให้เราแสดงจุดยืนของเราในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคมออกมาชัดเจน
2. ค่านิยมเป็นตัวช่วยกำหนด (Predispose) ให้เราเลือกค่านิยมอุดมการณ์ทางการเมืองบางอุดมการณ์มากกว่าอุดมการณ์อื่น

3. ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานที่ช่วยนำ (Guide) การกระทำให้เราประพฤติและแสดงตัวต่อผู้อื่นตามที่ประพฤติเป็นปกติอยู่ทุกวันนี้

3.5 ค่านิยมในการทำงาน

การทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของแต่ละบุคคล แต่ละบุคคลจะแสวงหางานที่สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ และค่านิยมของตนเอง (Super, 1953)

สำหรับ ฮอปพอค (Hoppock, 1957) กล่าวว่า ค่านิยมมีความสัมพันธ์และสำคัญยิ่งต่อ (1) การเลือกงาน (2) ค่านิยมในการทำงาน และ (3) ความพึงพอใจในงาน อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของการเลือกงานและค่านิยมในการทำงานหรืออาชีพนั้นจะมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับความพึงพอใจในงาน นอกจากนี้ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกงานหรืออาชีพ ยังได้แก่องค์ประกอบทางการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม

นอกจากนี้ ซูเปอร์ (Super, 1970 อ้างอิงใน ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2531 : 41) ให้ความหมายของค่านิยมในการทำงานว่า หมายถึง สิ่งที่เราเชื่อ ยึดถือว่า มีความสำคัญมากต่อการทำงานของเร สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นความรู้สึกพึงพอใจที่เรามักจะแสวงหาจากงานที่เราทำ หรือเป็นความรู้สึกพึงพอใจอันเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากงานของเรา สิ่งที่เราเชื่อถือว่าแต่ละอย่างนี้ มีความสำคัญไม่เท่าเทียมกันเสมอไป บางอย่างอาจจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคนบางคน แต่บางอย่างก็อาจจะมีความสำคัญน้อยมากต่อคนอื่น ๆ ก็ได้ ซูเปอร์ (Super, 1970) ได้จำแนกค่านิยมในการทำงานเป็น 15 ด้านคือ

1. ค่านิยมในการทำงานด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่เกี่ยวกับการประดิษฐ์ คิดค้น ออกแบบ และพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ค่านิยมในการทำงานด้านความคิดสร้างสรรค์นี้ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลที่มีความสนใจทางด้านศิลปะและวิทยาศาสตร์ และจะพบในบุคคลที่ชอบแสดงความรู้สึกรักคิดของตนเอง

2. ค่านิยมในการทำงานด้านการบริหารหรือการจัดการ (Management) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่ต้องมีการวางแผนและจัดสรรให้ผู้อื่นทำ ค่านิยมด้านนี้ จะพบในบุคคลที่ชอบงานทางด้านธุรกิจ หรือบุคคลที่สนใจในการติดต่อกับงานหลาย ๆ อาชีพ หรือบุคคลที่ชอบวางแผนการทำงานของตนเอง

3. ค่านิยมในการทำงานด้านสัมฤทธิ์ผล (Achievement) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่ส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จจากการทำงาน และก่อให้เกิดความพึงพอใจในงาน ทั้งยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลมุ่งมั่นทำงานเพื่องานด้วย บุคคลที่มีค่านิยมในการทำงานด้านสัมฤทธิ์ผลนี้ จะมีลักษณะมุ่งมั่นในการทำงาน และต้องการเห็นผลสำเร็จในการทำงาน

4. ค่านิยมในการทำงานด้านสภาพแวดล้อม (Surrounding) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศสุขสบาย และบุคคลที่ทำงานในสภาพแวดล้อมนั้นแล้วเกิดความสุข ค่านิยมในการทำงานด้านสภาพแวดล้อมนี้เน้นสภาพแวดล้อมทางวัตถุที่จะช่วยอำนวยความสะดวกประสบความสำเร็จในการทำงาน เช่น สภาพที่ทำงานที่สะอาด ไม่มีเสียงอึกทึก ไม่ร้อนจัด หรือเย็นจัดเกินไป สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อบุคคลที่มีความสนใจสภาพแวดล้อมพร้อม ๆ กับสนใจในการทำงาน

5. ค่านิยมในการทำงานด้านสัมพันธ์กับหัวหน้างาน (Supervisory Relations) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาจะต้องเป็นบุคคลที่มีเหตุผลและยุติธรรม

6. ค่านิยมในการทำงานด้านวิถีชีวิต (Way of Life) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้ชีวิตตามที่ตนต้องการ หรือชอบ หรืออยากจะเป็น

7. ค่านิยมในการทำงานด้านความมั่นคงปลอดภัย (Security) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่มีความมั่นคงปลอดภัย ทำให้ผู้ทำงานนั้น ๆ มั่นใจได้ว่า จะมีงานทำตลอดไป

8. ค่านิยมในการทำงานด้านผู้ร่วมงาน (Associates) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับลักษณะงานที่ทำให้บุคคลนั้นได้ติดต่อกับผู้ร่วมงานที่ตนพอใจ โดยเฉพาะผู้ร่วมงานในระดับเดียวกันหรือต่ำกว่า

9. ค่านิยมในการทำงานด้านสุนทรีย์ (Esthetics) เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับงานที่ช่วยให้บุคคลได้สร้างสิ่งสวยงาม และเพิ่มความงดงามให้แก่โลก บุคคลที่มีค่านิยมในการทำงานด้านสุนทรีย์ ส่วนมากจะเป็นบุคคลที่มีความสนใจงานทางศิลปะ

10. ค่านิยมในการทำงานด้านความมีศักดิ์ศรี (Prestige) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานซึ่งให้เกียรติกับบุคคลที่ทำงานนั้น ค่านิยมในการทำงานด้านความมีศักดิ์ศรี แสดงให้เห็นว่าบุคคลปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น มากกว่าจะอยู่ในสถานะที่มีอำนาจเหนือผู้อื่น ค่านิยมในด้านนี้จะสัมพันธ์กับบุคคลที่มีความสนใจในงานที่ต้องติดต่อกับบุคคลหลาย ๆ อาชีพ

11. ค่านิยมในการทำงานด้านความมีอิสระ (Independence) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานซึ่งบุคคลที่ทำงานนั้นมีอิสระในการทำงานตามที่ตนปรารถนา ค่านิยมในการทำงานด้านนี้แสดงให้เห็นว่า บุคคลที่ทำงานนั้นมักจะมุ่งในด้านความพึงพอใจของตนเอง

12. ค่านิยมในการทำงานด้านการทำงานหลาย ๆ ด้าน หรือความหลากหลายของงาน (Variety) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่เปิดโอกาสให้บุคคลทำงานหลาย ๆ ด้าน ในขณะเดียวกัน งานที่ทำงานก็ต้องไม่ซ้ำซาก จำเจ ค่านิยมในการทำงานด้านนี้ แสดงให้เห็นว่าบุคคลจะทำงานตามความพึงพอใจของตนมากกว่ามุ่งทำงานเพื่องาน

13. ค่านิยมในการทำงานด้านผลตอบแทนเศรษฐกิจ (Economic Returns) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่มีรายได้ดี สามารถนำรายได้มาจัดซื้อสิ่งของเพื่อสนองความต้องการได้ บุคคลที่มีค่านิยมในการทำงานด้านนี้ จึงมีความปรารถนาที่จะได้รับรายได้เพื่อมาซื้อวัตถุสิ่งของที่จะช่วยอำนวยความสะดวกสบายให้ตนเอง

14. ค่านิยมในการทำงานด้านบริการสังคม (Altruism) เป็นค่านิยมซึ่งสัมพันธ์กับงานที่สามารถให้สวัสดิการ ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์บุคคลอื่น และก่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ค่านิยมในการทำงานด้านนี้ แสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีความสนใจ หรือมีค่านิยมในการบริการสังคม

15. ค่านิยมในการทำงานด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญา (Intellectual Stimulation) เป็นค่านิยมที่สัมพันธ์กับงานที่เปิดโอกาสให้บุคคลได้ใช้ความคิดอย่างอิสระ ประเมินผลการทำงานของตนจากการเรียนรู้ และสามารถคิดค้นสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมได้

จากเอกสารต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลจะแสวงหางานที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ และค่านิยมของตนเอง อีกทั้งค่านิยมยังมีความสัมพันธ์กับการเลือกงาน ค่านิยมในการทำงานและความพึงพอใจในงาน ส่วนค่านิยมในการทำงาน หมายถึง สิ่งที่เราเชื่อว่ามีค่าสำคัญมากต่อการทำงานของเรา และสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นความรู้สึกพึงพอใจที่เรามักจะแสวงหาจากงานหรือจากการทำงาน

3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

3.6.1 งานวิจัยต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. 1954 นี้ ซิงเกอร์ และสเตฟเฟลเร (Singer and Steffire, 1954) ได้ศึกษาค่านิยมในการทำงาน และความต้องการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลการศึกษาพบว่านักเรียนชายเลือกค่านิยมเกี่ยวกับประสบการณ์ที่น่าสนใจ ความมีชื่อเสียง ความมีอำนาจ แตกต่างจากนักเรียนหญิงซึ่งเลือกค่านิยมทางด้านการบริการสังคม

กริบบอนส์ และโลเนส (Gribbon and Lohnes, 1965) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชายหญิงวัยรุ่น ในเมืองบอสตัน จำนวน 111 คน ระหว่าง ค.ศ. 1958 – 1963 ผลปรากฏว่าทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางอาชีพอยู่ตลอดเวลา 5 ปี นักเรียนชายจะมีค่านิยมเกี่ยวกับการมีรายได้สูง ความมีเกียรติยศ และสิ่งเร้าภายนอก ส่วนนักเรียนหญิงมีค่านิยมทางอาชีพที่เกี่ยวกับการติดต่อคนและการบริการสังคม

เอดดี (Eaddy, 1969) ได้ศึกษาวิจัยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในมลรัฐหลุยส์เซียนา ผลการศึกษาเกี่ยวกับการเลือกอาชีพพบว่า การเลือกอาชีพของนักเรียนขึ้นอยู่กับ ความสนใจส่วนตัว ความพึงพอใจ ความสามารถ และค่าตอบแทน

3.6.2 งานวิจัยในประเทศ

ในปี พ.ศ. 2510 ยุพรรณี สุขสมิตติ (ยุพรรณี สุขสมิตติ, 2510) ได้ศึกษาค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิงจำนวน 300 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีสติปัญญาสูง เห็นความสำคัญของเกณฑ์ในการเลือกอาชีพ เรื่อง การมีผู้บังคับบัญชาเป็นนักบริหารที่ดี การมีอาชีพสุจริต ความสบายใจในการทำงาน และความมีอิสระในการทำงาน ส่วนนักเรียนที่มีสติปัญญาต่ำ ไม่เห็นความสำคัญของเกณฑ์การเลือกอาชีพเหล่านี้ นอกจากนี้ผลจากการวิจัยยังพบว่า มีความแตกต่างระหว่างเพศในการเลือกค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง และผลการวิจัยอีกประการหนึ่งคือ มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับอาชีพของบิดามารดากับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนเพียงบางประการ ได้แก่ การมีอิสระในการทำงาน การช่วยเหลือผู้อื่น การมีโอกาสศึกษาต่อ ส่วนใหญ่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระดับอาชีพของบิดามารดากับค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนเป็นไปในทางลบ แสดงให้เห็นแนวโน้มว่า น่าจะมีความแตกต่างของการเลือกค่านิยมทางอาชีพของนักเรียนระหว่างบิดามารดาที่ต่างระดับอาชีพกัน

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล, 2512) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกเรียนวิชาสายสามัญและสายอาชีพของนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมแบบประสม ปีการศึกษา 2512 กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 400 คน ผลการศึกษารูปได้ว่า นักเรียนที่เลือกเรียนวิชาสายสามัญมีองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกเรียนวิชาสายสามัญคือ การมีเกียรติยศ ลักษณะของงานและความก้าวหน้า ความถนัด ความสนใจ เหตุผลส่วนตัว และเงิน ตามลำดับ และมีนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาสายสามัญเพียงส่วนน้อยที่เลือกเรียนวิชาสายสามัญ เนื่องจากแรงจูงใจด้านความจำเป็นและเหตุผล ส่วนนักเรียนที่เลือกสายอาชีพนั้น องค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกเรียนวิชาสายอาชีพคือ การมีเกียรติยศ ชื่อเสียง ลักษณะของงานและความก้าวหน้า เงิน ความถนัด ความสนใจ และเหตุผลส่วนตัว ตามลำดับ และมีนักเรียนที่เลือกเรียนวิชาสายอาชีพเพียงส่วนน้อยที่เลือกเรียนวิชาสายอาชีพ เนื่องจากแรงจูงใจด้านความจำเป็นและเหตุผล

พจณีย์ มณีสุวรรณ (พจณีย์ มณีสุวรรณ, 2514) ได้ศึกษา ค่านิยมของนักเรียนวิทยาลัยครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประกาศนียบัตรทางการศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 ของวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา จันทระเกษม สวนสุนันทา สวนดุสิต และบ้าน

สมเด็จพระเจ้าพระยา รวมจำนวนทั้งหมด 500 คน โดยทำการศึกษาค่านิยม 16 ประเภทคือ ค่านิยมทางการเงิน การศึกษา ศาสนา ศิลธรรม ชีวิตในครอบครัว มนุษยสัมพันธ์ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสำเร็จ ความรัก การเชื่อถือโชคกลาง การแต่งกาย สุขภาพ และสุนทรียภาพ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีค่านิยมทางการเงิน เป็นอันดับ 1 ค่านิยมทางชีวิตในครอบครัวเป็นอันดับที่ 2 และค่านิยมทางความซื่อสัตย์ เป็นอันดับที่ 3 ส่วนค่านิยมทางความรักเป็นอันดับสุดท้าย

จากผลงานวิจัยทั้งในต่างประเทศและในประเทศ ทำให้ทราบถึง ค่านิยมทางอาชีพ และ ค่านิยมในการทำงานของนักเรียน ในด้านต่าง ๆ เช่น ค่านิยมด้านการมีรายได้สูง ความมั่นคง ถาวรในอาชีพนั้น ความมีอิสระ ความมีชื่อเสียง และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทยและโรงเรียนเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีว-โกมารกัจจ)

4.1 ความหมายของการแพทย์แผนไทย

สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข (2537: 7) ได้ให้ความหมายของการแพทย์แผนไทยว่า การแพทย์แผนไทย หมายถึง ปรัชญา องค์ความรู้และวิธีการปฏิบัติเพื่อการดูแลสุขภาพและการบำบัดรักษาโรค ความเจ็บป่วยของประชาชนไทยแบบดั้งเดิมสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทยและวิถีชีวิตแบบไทย วิธีการปฏิบัติของการแพทย์แผนไทย ประกอบด้วยการใช้สมุนไพร (ด้วยการต้ม การอบ การประคบ การปั้นเป็นลูกกลอน เป็นอาทิ) หัตถบำบัด การดูแลสุขภาพแบบไทยเดิมและธรรมชาติบำบัด ซึ่งได้จากการสะสมและถ่ายทอดประสบการณ์อย่างเป็นระบบ โดยการบอกเล่า การสังเกต การบันทึก และการศึกษาผ่านสถาบันการศึกษาด้านการแพทย์แผนไทย

4.2 ความหมายของแพทย์อายุรเวท (แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์)

อวย เกตุสิงห์ (2532 : 60) ได้ให้ความหมายของแพทย์อายุรเวทว่า แพทย์อายุรเวทเป็นแพทย์แผนโบราณแบบใหม่ เป็นสื่อกลางระหว่างแพทย์แผนปัจจุบันกับแพทย์แผนโบราณ ใช้ยาสมุนไพร ช่วยประหยัดค่ายาต่างประเทศ สามารถแบ่งเบาภาระในการรักษาคนไข้ของแพทย์แผนปัจจุบัน โดยการรับการรักษาในรายที่ง่าย ๆ เพื่อให้แพทย์แผนปัจจุบันมีเวลามากขึ้นสำหรับการรักษาโรคในรายที่ยาก ซึ่งจะเป็นกำลังเสริมอย่างดีของแพทย์แผนปัจจุบัน

อายุรเวท หรือแพทย์อายุรเวท หรือแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ คือ แพทย์แผนโบราณแบบใหม่ มีรากฐานความรู้ของการแพทย์ไทยเดิม และมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐานเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่ง ช่วยให้การวินิจฉัยโรคมีความแม่นยำขึ้น วิธีการรักษาโรคโดยอาศัยยาสมุนไพร ธรรมชาติบำบัด หัตถบำบัด (นวด) และสิ่งสำคัญคือเป็นบุคคลที่มีจรรยาแพทย์เหมาะสมในการเป็นผู้สืบทอดการแพทย์ไทยเดิม โดยผู้ที่เข้ารับการศึกษจะต้องมีพื้นฐานความรู้อย่างต่ำ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามาศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาแพทย์อายุรเวท (3 ปี เทียบเท่าป.ว.ส.) จากโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ

4.3 การดำเนินงานของโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) (2532 : 42)

มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมได้ก่อตั้ง โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) เมื่อ พ.ศ. 2525 สถานที่ตั้งแรกเริ่มอยู่ที่ 287 ถนนพระสุเมรุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันได้ย้ายมาอยู่เลขที่ 16/2 ถนนพหลโยธิน 5 ซอยราชครู สามเสนใน พญาไท กรุงเทพมหานคร ได้ผลิตแพทย์อายุรเวท ที่มีความรู้ทางการแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ ในสาขาเวชกรรม เกษัชกรรม หัตถเวชกรรม และการผดุงครรภ์ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงสาธารณสุขในฐานะเป็นองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ในการพัฒนาสาธารณสุขมาพัฒนาโครงการในด้านต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอน การวิจัย การพัฒนาอาจารย์ตามหลักสูตรพิเศษ การพัฒนาตำรา

โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย ได้ผลิตนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วทั้งสิ้นจำนวน 14 รุ่น จำนวน 420 คน ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐและเอกชน ประกอบอาชีพส่วนตัว และศึกษาต่อ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แพทย์อายุรเวท (เทียบเท่า ป.ว.ส.) และมีสิทธิ์เข้าสอบรับใบประกอบโรคศิลปะ แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ ของกระทรวงสาธารณสุข

4.4 บทบาทของแพทย์อายุรเวทในงานสาธารณสุขของรัฐ (2537 : 42)

ในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยเฉพาะโรงพยาบาลชุมชน ได้มีการนำสมุนไพรมาใช้ในการรักษาคนไข้โดยเฉพาะโรงพยาบาลวังน้ำเย็น เป็นโรงพยาบาลชุมชนที่มีการนำสมุนไพรมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2526 และในปี พ.ศ. 2528 ได้เปิดโอกาสให้แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ เข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนเป็นแห่งแรก โดยจ้างในตำแหน่งลูกจ้างชั่วคราวปฏิบัติงานสวนสมุนไพร งานเผยแพร่ความรู้ และเก็บข้อมูลการศึกษาวิจัย ส่วนการเปิดบริการคลินิกยังไม่ได้ดำเนินการอย่างอิสระเนื่องจาก

ในการตัดสินใจใช้สมุนไพรรักษาคณไช้้น แพทย์แผนปัจจุบันเป็นผู้ตัดสินใจเพราะจะเน้นบทบาทในช่วงแรกของแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ จึงเป็นเพียงผู้ช่วยแพทย์แผนปัจจุบันเท่านั้น

หลังจากที่สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน ได้มีโครงการสมุนไพรกับการสาธารณสุขมูลฐาน ปี พ.ศ.2529-2531 ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากประเทศเยอรมันให้ดำเนินการโครงการศึกษาวิจัยการใช้สมุนไพรในคลินิก ในโรงพยาบาลชุมชนที่สนใจจำนวน 5 แห่ง ส่งผลให้บุคลากรสาธารณสุขแผนปัจจุบันเริ่มหันมาสนใจและใช้สมุนไพรอย่างจริงจัง และขยายวงกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะโรงพยาบาลชุมชนแห่งอื่น ๆ เริ่มเปิดรับแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์เข้ามาปฏิบัติงานมากขึ้น

สถาบันการแพทย์แผนไทย (2539 : 42-48) ได้จัดทำสรุปรูปแบบการดำเนินงานการแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลชุมชน ปัจจุบันแบ่งออกเป็น 6 งานที่สำคัญ คือ 1. งานบริหารทั่วไป 2. งานคลินิกบริการ 3.งานเภสัชกรรม 4.งานส่งเสริมและสนับสนุนการพึ่งตนเองและชุมชนด้านการพัฒนาการแพทย์แผนไทย 5. งานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 6. งานวิชาการ

จากการที่ผู้วิจัยได้เคยปฏิบัติงานและสังเกตสภาพการทำงานจริงของแพทย์อายุรเวทที่ปฏิบัติงานในสถานบริการด้านสาธารณสุขของรัฐ สรุปรูปแบบและหน้าที่ของแพทย์อายุรเวทได้ดังนี้

1. ด้านการรักษาพยาบาลผู้ป่วย ซึ่งใช้วิทยาศาสตร์การแพทย์ในการตรวจวินิจฉัยโรค ส่วนวิธีการรักษาโรคจะใช้แผนไทย คือ ยาสมุนไพร การนวด ธรรมชาติบำบัด และการปฏิบัติสมาธิ

2. ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและป้องกันโรค ได้แก่ งานธรรมานามัย ประกอบด้วย การให้การส่งเสริมสุขภาพทั้งด้านกาย จิต และสังคม ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Health)

3. ด้านสาธารณสุขมูลฐาน คือ การฟื้นฟูและส่งเสริมการแพทย์พื้นบ้านในชุมชน ได้แก่ การศึกษาชุมชน พัฒนาและส่งเสริมการปลูกและการใช้สมุนไพรในชุมชน การอบรมให้ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ฯลฯ

4. ด้านวิชาการ คือ การพัฒนาองค์ความรู้ด้านทฤษฎีการแพทย์แผนไทย การศึกษาและวิจัยยาสมุนไพร

5. งานอื่น ๆ ได้แก่ งานประสานงานโครงการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน การเป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรแก่หน่วยงานต่าง ๆ งานเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อนิทรรศการและสื่อต่าง ๆ

จากการศึกษาดำรง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาตัวแปรด้านส่วนตัว เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน ค่านิยมในการปฏิบัติงาน ว่ามีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ เพื่อจะได้นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์

มาเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนด้านบริหารบุคลากรแพทย์แผนไทย ในสถานบริการ
สาธารณสุขของรัฐ

กล่าวโดยสรุป ในการศึกษาครั้งนี้ ได้นำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และ
ไอเซน มาเป็นแนวทางในการวิจัยเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน
ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ กับตัวแปรด้านส่วนตัว เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน และ
ค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ตลอดจนความคาดหวังของบุคคล
สำคัญใกล้ชิดที่มีต่อความตั้งใจที่จะปฏิบัติในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐของนักศึกษา
อายุรเวท ซึ่งเมื่อนำตัวแปรหลักในโครงสร้างของทฤษฎี และตัวแปรต่าง ๆ มาร่วมศึกษาผู้วิจัย
คาดว่าจะทำให้รู้และเข้าใจสถานการณ์ ตลอดจนสาเหตุของปัญหาการขาดแคลนแพทย์อายุรเวท
อันจะเป็นแนวทางในการวางแผนแก้ปัญหาการขาดแคลนแพทย์อายุรเวทต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลของ การศึกษาครั้งนี้เป็นนักศึกษาอายุรเวท โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ ที่กำลังศึกษาหลักสูตรแพทย์แผนไทยแบบ ประยุกต์ (3 ปี) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 44 คน ปีที่ 2 จำนวน 29 คน และ ปีที่ 3 จำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 97 คน โดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้นักศึกษาอายุรเวท จำนวนทั้งสิ้น 97 ชุด ได้รับคืน 85 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.63 ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนนักศึกษา จำแนกตามชั้นปี

ระดับชั้นปี	ชาย	หญิง	จำนวน (คน)
นักศึกษาอายุรเวท ปีที่ 1	14	25	39
นักศึกษาอายุรเวท ปีที่ 2	6	18	24
นักศึกษาอายุรเวท ปีที่ 3	5	17	22
รวม	25	60	85

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1.แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาอายุรเวท โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์)
2. แบบสอบถามความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
3. แบบสอบถามเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
4. แบบสอบถามค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาทำความเข้าใจทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์ และไอเซนทีกกล่าวถึงตัวแปรด้านส่วนตัว เพื่อให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

1.2 คัดเลือกตัวแปรด้านส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

1.3 นำข้อมูลที่ได้ในข้อ 1.2 มากำหนดนิยามคำศัพท์และสร้างแบบสอบถามตามนิยามศัพท์เฉพาะ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับลักษณะเฉพาะของท่าน และเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ตามความเป็นจริง

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับชั้นปี.....

แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความตั้งใจปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ซึ่งปรับปรุงมาจากลักษณะ วราสินธุ์ (2537) โดยให้กลุ่มตัวอย่างระบุถึงความต้องการและไม่ต้องการที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ หลังจากจบการศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงแนวโน้มของความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวทแต่ละชั้นปี

ตัวอย่าง แบบสอบถามความตั้งใจปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

คำชี้แจง ขอให้ท่านตอบคำถามต่อไปนี้

1. หลังจากจบการศึกษาแล้ว ท่านต้องการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐหรือไม่

() ต้องการ () ไม่ต้องการ

แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 รวบรวมข้อความที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ของแพทย์อายุรเวท รวม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเวชกรรม ด้านเภสัชกรรม ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ด้านวิชาการ และด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ และนำมาดัดแปลงเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามวัดเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน ดังที่สมบุญ เกาพัฒนา (2520) ได้สร้างตามวิธี

ของ Rensis Likert (Fishbein.1967 : 90-94) มีทั้งข้อความที่เป็นเจตคติทางบวกและข้อความที่เป็นเจตคติทางลบต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงเชิงประจักษ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนกและหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

1.4 นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ให้นักศึกษาอายุรเวทตอบ โดยพิจารณาว่าข้อความในแบบสอบถามเป็นจริงสำหรับตัวนักศึกษามากน้อยเพียงใด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความเหล่านี้เป็นจริงสำหรับตัวท่านมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความที่กำหนดไว้ให้ โดยมีเกณฑ์ในการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

จริงที่สุด หมายความว่า ข้อความเหล่านั้นเป็นจริงสำหรับตัวท่านมากที่สุด

จริง หมายความว่า ข้อความเหล่านั้นเป็นจริงสำหรับตัวท่านมาก

จริงบ้าง หมายความว่า ข้อความเหล่านั้นเป็นจริงสำหรับตัวท่านบ้างพอสมควร

ไม่จริง หมายความว่า ข้อความเหล่านั้นไม่เป็นจริงสำหรับตัวท่านมาก

ไม่จริงที่สุด หมายความว่า ข้อความเหล่านั้นไม่เป็นจริงสำหรับตัวท่านมากที่สุด

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
<u>เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานด้าน</u> <u>เวชกรรม</u> - ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ได้ให้การตรวจ รักษาผู้ป่วย					
<u>เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานด้าน</u> <u>เภสัชกรรม</u> - นอกจากความรู้ความสามารถเรื่อง การผลิตยาสมุนไพรแล้ว จำเป็นต้อง ได้รับการฝึกปฏิบัติ					
<u>เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานด้าน</u> <u>ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค</u> - ข้าพเจ้ายินดีให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วย ในการดูแลสุขภาพเกี่ยวกับการใช้ยา สมุนไพร					

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่จริง	ไม่จริง ที่สุด
<u>เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานด้าน</u> <u>วิชาการ</u> - ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการแพทย์ แผนไทยมีเนื้อหาที่ทันสมัยและน่า สนใจ <u>เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานด้าน</u> <u>การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์</u> - ข้าพเจ้ารู้สึกว่างานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ทำให้ประชาชนได้รู้จักงานของแพทย์ อายุรเวทมากขึ้น					

เกณฑ์การให้คะแนน กำหนดค่าการให้คะแนน ดังนี้

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	ไม่ จริง	ไม่จริง ที่สุด
ข้อคำถามเชิงบวก	5	4	3	2	1
ข้อคำถามเชิงลบ	1	2	3	4	5

ความหมายของคะแนน

ถ้าได้คะแนน	1 หรือ 2	หมายถึง เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับต่ำ
ถ้าได้คะแนน	3	หมายถึง เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับกลาง
ถ้าได้คะแนน	4 หรือ 5	หมายถึง เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง

แบบสอบถามตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับของ ลิเคิร์ท (Likert) ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531 : อ้างอิงใน Super, 1970) และมยุรี เจริญทรัพย์ (2533) โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 คัดเลือกค่านิยมในการปฏิบัติงาน จำนวน 6 ด้าน และได้เพิ่มเติมข้อความบางส่วน โดยนำมาจากลักษณะ วราสินธุ์ (2537) ได้แก่

- (1) ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านสภาพแวดล้อม
- (2) ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัย
- (3) ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านความมีศักดิ์ศรี
- (4) ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านการทำงานหลาย ๆ ด้าน
- (5) ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านค่าตอบแทนทางเศรษฐกิจ
- (6) ค่านิยมในการปฏิบัติงานด้านบริการสังคม

4.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงเชิงประจักษ์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนกและหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

4.4 นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ให้นักศึกษาอายุรเวทตอบ โดยพิจารณาว่าข้อความในแบบสอบถามตรงกับความคิดเห็นของนักศึกษามากน้อยเพียงใด ดังตัวอย่าง

ค่านิยมในการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
<u>1.ด้านสภาพแวดล้อม</u> - ท่านคิดว่าการทำงานที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐได้อยู่ในสถานที่ทำงาน มีแสงสว่างเหมาะสมเงียบ สะอาด และกว้างขวางเพียงพอ					
<u>2.ด้านความมั่นคงปลอดภัย</u> - การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ทำให้ท่านมีความมั่นใจว่า หน่วยงานที่ท่านทำงานอยู่นั้น ยังมีงานอื่นให้ท่านทำต่อไป แม้ว่างานที่ท่านทำอยู่ในปัจจุบันสิ้นสุดลงแล้ว					
<u>3.ด้านความมีศักดิ์ศรี</u> -การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ทำให้ท่านได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น					
<u>4.ด้านการทำงานหลาย ๆ ด้าน</u> -การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ทำให้ท่านสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ บางอย่างให้เกิดขึ้นได้.....					

ค่านิยมในการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
<u>5.ด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ</u> - การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุข ของรัฐ ทำให้ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นพอเพียงแก่ค่า ครองชีพ.....					
<u>6.ด้านบริการสังคม</u> - การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุข ของรัฐ ทำให้รู้สึกว่าคุณได้ให้ความช่วยเหลือ บุคคลอื่น.....					

เกณฑ์การให้คะแนน

ถ้าผู้ตอบระบุความคิดเห็นของข้อความว่า

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้คะแนน 5 คะแนน
เห็นด้วย	ได้คะแนน 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ได้คะแนน 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ได้คะแนน 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ได้คะแนน 1 คะแนน

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. หาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามทั้ง 4 ตอน ให้ศ.ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ ผศ.วันเพ็ญ พงศ์ประยูร และอาจารย์จากโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. หาค่าอำนาจจำแนก นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้ว ทั้ง 4 ตอน ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาจากวิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข หลักสูตรแพทย์แผนไทย สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อต่อไป

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ มาหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients)

3.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ มีค่าเท่ากับ .9255

3.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ มีค่าเท่ากับ .8779

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ไปเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยแนะนำตัวกับอาจารย์ประจำชั้นที่มีนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการเก็บข้อมูล และได้ขอความอนุเคราะห์ให้อาจารย์ของแต่ละชั้นปี เก็บรวบรวมข้อมูลกับแหล่งข้อมูลที่ศึกษา โดยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับนักศึกษา

3. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามกลับคืนโดยผ่านทางอาจารย์ประจำชั้น

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยสังคมศาสตร์ SPSS/PC+ (Statistical Package for Social Science) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้การคำนวณค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ สหสัมพันธ์พหุคูณ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยการทดสอบค่า t โดยใช้สูตร t -test (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2535 : 139)
 - 2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2535 : 133)

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นปี เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ กับตัวแปรตาม ได้แก่ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถิติที่ใช้คือ สหสัมพันธ์พหุคูณ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเพื่อหาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐของนักศึกษาอายุเรววิทยาลัย ซึ่งตัวแปรดังกล่าว ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับชั้นปี, ความคาดหวังของผู้ปกครองที่จะให้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ, เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ, ค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 97 ชุด ได้รับคืน 85 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.63

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจตรงกันสำหรับการแปลผลในบทการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ ผู้วิจัยขอเสนอ สัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรด้านส่วนตัวของนักศึกษาอายุเรววิทยาลัย นำเสนอด้วยจำนวนความถี่และค่าร้อยละ ซึ่งจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นปี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและร้อยละของนักศึกษาที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน และค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุเรววิทยาลัย

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวทชั้นปีที่ 1 – 3 จำแนกเป็นรายด้าน กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวทชั้นปีที่ 1-3 จำแนกเป็นรายด้าน กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

ตอนที่ 6 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศ อายุ ระดับชั้นปี เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน และค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท กับความตั้งใจในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรด้านส่วนตัว ของนักศึกษาอายุรเวท นำเสนอด้วยจำนวนความถี่และค่าร้อยละ ซึ่งจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นปี ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาอายุรเวท จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นปี

ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรด้านส่วนตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	25	29.41
หญิง	60	70.58
อายุ		
ไม่เกิน 20 ปี	30	35.29
21 – 30 ปี	42	49.41
31 ปี ขึ้นไป	13	15.29
ระดับชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	39	45.88
ชั้นปีที่ 2	24	28.23
ชั้นปีที่ 3	22	25.88

จากตาราง 2 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรด้านส่วนตัว ของนักศึกษาอายุรเวท จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับชั้นปี ดังนี้

1. เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.58) นอกจากนั้นเป็นเพศชาย (ร้อยละ 29.41)
2. อายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 21 – 30 ปี มากที่สุด จำนวน 42 คน (ร้อยละ 49.41) รองลงมาคือ อายุไม่เกิน 20 ปี จำนวน 30 คน (ร้อยละ 35.29) และอายุ ตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 13 คน (ร้อยละ 15.29) ตามลำดับ
3. ระดับชั้นปี พบว่า ชั้นปีที่ 1 มีจำนวนของนักศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 45.88) รองลงมา คือ ชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 28.23) และ ชั้นปีที่ 3 ตามลำดับ (ร้อยละ 25.88)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและร้อยละของนักศึกษาที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจจะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

ระดับชั้นปีของนักศึกษา	นักศึกษาที่ตั้งใจจะปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ		นักศึกษาที่ไม่ตั้งใจจะปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นักศึกษาชั้นปีที่ 1	25	29.41	14	16.47
นักศึกษาชั้นปีที่ 2	15	17.65	9	10.59
นักศึกษาชั้นปีที่ 3	18	21.18	4	4.70
รวม	58	68.23	27	31.76

จากตาราง 3 พบว่า นักศึกษาที่ตั้งใจจะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1,3 และ 2 คิดเป็นร้อยละ 29.41, 21.18 และ 17.65 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาที่ไม่ตั้งใจจะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1,2 และ 3 คิดเป็นร้อยละ 16.47, 10.59 และ 4.70 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน และค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท ดังแสดงผลการวิเคราะห์ตาราง 4-7

ตาราง 4 เจตคติของนักศึกษาอายุรเวทที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
1. ด้านเวชกรรม	3.976	0.415	ปานกลาง
2. ด้านเภสัชกรรม	4.341	0.416	ปานกลาง
3. ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค	3.680	0.343	ปานกลาง
4. ด้านวิชาการ	4.126	0.472	ปานกลาง
5. ด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์	4.143	0.502	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของเจตคติโดยรวม	4.0543	0.308	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่า เจตคติของนักศึกษาอายุรเวทที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ด้านเวชกรรม ด้านเภสัชกรรม ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ด้านวิชาการ และด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 5 ค่านิยมของนักศึกษาอายุรเวทในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

ค่านิยมในการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
ด้านสถานที่ทำงาน	3.702	0.812	ปานกลาง
ด้านความมั่นคงปลอดภัย	3.706	0.673	ปานกลาง
ด้านความมีศักดิ์ศรี	3.835	0.701	ปานกลาง
ด้านการทำงานหลาย ๆ ด้าน	3.379	0.675	ปานกลาง
ด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ	3.303	0.672	ปานกลาง
ด้านบริการสังคม	4.209	0.496	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยของค่านิยมโดยรวม	3.689	0.673	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า ค่านิยมของนักศึกษาอายุรเวทในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ด้านสถานที่ทำงาน ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านความมีศักดิ์ศรี ด้านการทำงานหลาย ๆ ด้าน ด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ และด้านบริการสังคม อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 6 เปรียบเทียบเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท ชั้นปีที่ 1,2 และ 3

ระดับชั้นปี	N	เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน		
		$\bar{X}$	SD	F
ชั้นปีที่ 1	39	4.07	0.34	0.130
ชั้นปีที่ 2	24	4.04	0.25	
ชั้นปีที่ 3	22	4.04	0.31	

จากตาราง 6 พบว่า นักศึกษาอายุรเวท ชั้นปีที่ 1,2 และ 3 มีเจตคติต่อการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 7 เปรียบเทียบค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษา อายุรเวท ชั้นปีที่ 1,2 และ 3

ระดับชั้นปี	N	$\bar{X}$	SD	F
ชั้นปีที่ 1	39	3.61	0.65	0.371
ชั้นปีที่ 2	24	3.93	0.76	
ชั้นปีที่ 3	22	3.62	0.58	

จากตาราง 7 พบว่า นักศึกษาอายุรเวทชั้นปีที่ 1,2 และ 3 มีค่านิยมในการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถาน บริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวทชั้นปีที่ 1 – 3 จำแนกเป็นรายด้าน กับความ ตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ตาราง 8

ตาราง 8 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท

เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
1. ด้านเวชกรรม	.049
2. ด้านเภสัชกรรม	.108
3. ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค	.035
4. ด้านวิชาการ	.021
5. ด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์	.118

จากตาราง 8 พบว่า เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐของนักศึกษาอายุรเวท ทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านเภสัชกรรม ด้านเวชกรรม ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค และด้านวิชาการ ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวทชั้นปีที่ 1-3 จำแนกเป็นรายด้าน กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ตาราง 9

ตาราง 9 ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท จำแนกเป็นรายด้าน

ค่านิยมในการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
ด้านสภาพแวดล้อม	.530 **
ด้านความมั่นคงปลอดภัย	.613 **
ด้านความมีศักดิ์ศรี	.463 **
ด้านการทำงานหลาย ๆ ด้าน	.412 **
ด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ	.438 **
ด้านบริการสังคม	.334 **

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

จากตาราง 9 พบว่า ค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐของนักศึกษาอายุรเวท ทั้ง 6 ด้าน มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการของรัฐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่าค่านิยมในการทำงานด้านความมั่นคง

ปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐมากที่สุด รองลงมาคือด้านสภาพแวดล้อม ด้านความมีศักดิ์ศรี ด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ด้านการทำงานหลาย ๆ ด้าน และ ด้านบริการสังคม ตามลำดับ

ตอนที่ 6 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศ อายุ ระดับชั้นปี เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน และค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท กับความตั้งใจในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ตาราง 10

ตาราง 10 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศ อายุ ระดับชั้นปี เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน และค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท กับความตั้งใจในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

ตัวแปร	ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
เพศ	-0.083
อายุ	-0.233
ระดับชั้นปี	0.008
เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน	0.095
ค่านิยมในการปฏิบัติงาน	0.597 **

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

จากตาราง 10 พบว่า ค่านิยมในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเพศ อายุ ระดับชั้นปี และเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ กับตัวแปรด้านส่วนตัว เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานและค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวช

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรด้านส่วนตัว เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน และค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวช

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐกับตัวแปรด้านส่วนตัว เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานและค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐของนักศึกษาอายุรเวช ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปประกอบใช้ในการวางแผนด้านการบริหารบุคลากรที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. แหล่งข้อมูลของกสศศึกษาค้นคว้า เป็นนักศึกษาอายุรเวช ชั้นปีที่ 1-3 ที่กำลังศึกษาหลักสูตรแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ (3ปี) โรงเรียนอายุรเวชวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) สามเสนใน พญาไทกรุงเทพฯ ในชั้นปีที่ 1 จำนวน 44 คน ปีที่ 2 จำนวน 29 คน และปีที่ 3 จำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้น 97 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

- 1.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่
 - 1.1.1 เพศ
 - 1.1.2 อายุ
 - 1.1.3 ระดับชั้นปี
- 1.2 เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
- 1.3 ค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยได้ศึกษาจากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ โดยจำแนกเป็นแบบสอบถามแบ่ง 4 ตอน ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษาอายุรเวท โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย(ชีวกโกมารภัจจ์) ได้แก่ เพศ อายุ และระดับชั้นปี มีข้อคำถามทั้งสิ้น 3 ข้อ

แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยปรับปรุงมาจากลักษณะ วราสินธุ์ (2537) โดยถามความต้องการที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุข หลังจบการศึกษาจากโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย มีจำนวน 1 ข้อ

แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อความที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ของแพทย์อายุรเวท รวม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเวชกรรม ด้านเภสัชกรรม ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ด้านวิชาการ และด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ และดัดแปลงเพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามวัดเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงาน ดังที่สมบุญ เกาพัฒนา (2520) ได้สร้างตามวิธีของ Rensis Likert (Fishbein.1967 : 90-94) มีทั้งข้อความที่เป็นเจตคติทางบวกและข้อความที่เป็นเจตคติทางลบต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ แบบสอบถามตอนนี้มีข้อคำถามทั้งสิ้น 38 ข้อ

แบบสอบถามตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับของ ลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก ชูเปอร์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2531 : อ้างอิงจาก Super.1970) และมยุรี เจริญทรัพย์ (2533) มีข้อคำถามทั้งสิ้น 24 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ไปเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนนายurvedicวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยแนะนำตัวกับอาจารย์ประจำชั้นที่มีนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการเก็บข้อมูล และได้ขอความอนุเคราะห์ให้อาจารย์ของแต่ละชั้นปี เก็บรวบรวมข้อมูลกับแหล่งข้อมูลที่ศึกษา โดยนำแบบสอบถามไปแจกให้กับนักศึกษา
3. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามกลับคืนโดยผ่านทางอาจารย์ประจำชั้น จากแบบสอบถามที่แจกไป 97 ชุด ได้รับคืนทั้งสิ้น 85 ชุด

วิธีจัดกระทำข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยสังคมศาสตร์ SPSS/PC+ For Window (Statistical Package for Social Science/Personal Computer Plus For Window) ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยใช้การคำนวณค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ สหสัมพันธ์

พหุคูณ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐของนักศึกษาอายุรเวท โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) สรุปได้ดังนี้ เพศ อายุ ระดับชั้นปี และเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่านิยมในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

จากผลของการศึกษาความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐของนักศึกษาอายุรเวท ชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) พบว่า

1. นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.58 มีอายุอยู่ในระหว่าง 21 – 30 ปี มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 49.41 รองลงมาคืออายุไม่เกิน 20 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 35.29 และอายุตั้งแต่ 31 ปี ขึ้นไป จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 15.29 และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 และผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่าเพศ อายุ และระดับชั้นปี มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. เจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ เจตคติด้านเวชกรรม ด้านเภสัชกรรม ด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ด้านวิชาการ และด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า นักศึกษามีเจตคติต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักศึกษามีความคิดความรู้สึกว่า งานการตรวจวินิจฉัย การให้การรักษาด้วยยาสมุนไพร การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร การนวด และธรรมชาติบำบัด การผลิตยาสมุนไพร การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับตำราและผลการวิจัยเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ล้วนแต่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานในสถานบริการของรัฐและสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาที่ตั้งใจจะปฏิบัติงานในสถานบริการดังกล่าว

3. คำนิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ทั้ง 5 ด้านของนักศึกษาอายุรเวท ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านความมีศักดิ์ศรี ด้านการทำงานหลาย ๆ ด้าน ด้านผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและด้านบริการสังคม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาอายุรเวทเชื่อว่าการที่จะได้ทำงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ จะช่วยให้ทำงานอย่างมีความสุข มีห้องทำงานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จะได้ทำงานที่มั่นคงและมีงานทำตลอดไป อีกทั้งเป็นงานที่มีเกียรติ มีโอกาสพบปะกับผู้คนต่าง ๆ และได้ทำงานหลาย ๆ ด้าน ส่วนค่าตอบแทนก็สามารถจะเลี้ยงชีพได้ตลอดไป ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของซูเปอร์ (Super.1970) ที่กล่าวถึงค่านิยมในการทำงานว่าเป็นสิ่งที่คนเราเชื่อ ยึดถือว่า มีความสำคัญมากต่อการทำงานของเขา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นความรู้สึกพึงพอใจที่คนเรามักจะแสวงหาจากงานที่เขาทำ หรือเป็นความรู้สึกพึงพอใจอันเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากงานของเขา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

เนื่องจากค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการปฏิบัติงานของนักศึกษาอายุรเวทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้บริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องควรศึกษาหาแนวทางที่จะช่วยพัฒนาค่านิยมในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่จะมาปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของบุคลากรสาธารณสุข

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์. (2531) สถาบันการแพทย์แผนไทย. หน้า 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ สถาบันการแพทย์แผนไทย. (2539) คู่มือปฏิบัติงานการแพทย์แผนไทยในโรงพยาบาลชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ก่อ สวัสดิพานิช. (2518) "วัยรุ่นกับค่านิยมและระบบศีลธรรม," ใน เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการศึกษากรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- จำรูญ มีชนอน. (2510) ทศนคติของนักศึกษาแพทย์ต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขในชนบท. วิทยานิพนธ์ รศ.ม. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, อัดสำเนา.
- จรัส สุวรรณเวลา และมนัส วงศ์ทองศรี. (มกราคม 2516) "รายงานเบื้องต้นผลสำรวจความคิดเห็นของแพทย์ไทยในสหรัฐ". แพทยสภาสาร, หน้า 21.
- จำลอง ชูโต. (2533) ทศนคติและปัญหาการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลชาย ระดับปริญญาตรีในสถาบันการศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. รายงานการวิจัย ภาควิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิตติพงษ์ นิยมเสน. (2527) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในการประกอบอาชีพในอนาคตของนักศึกษาแพทย์ปีสุดท้ายหลังใช้ทุนในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษา สาขาประชากรศาสตร์ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เดโช สนวนนนท์. (2512) ปทานุกรมจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. (2512) การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการเลือกเรียนวิชาสายสามัญและสายอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสมปีการศึกษา 2512. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- ปราโมทย์ นาครทรรพ. (2514) "ค่านิยมของผู้นำกับการพัฒนา," ใน ชุมชนุมบทความทางวิชาการรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประยงค์ เต็มขวาลา. (2529) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทัศนคติของนักศึกษาแพทย์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในชนบท. รายงานวิจัย กองแผนงานสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2531) การศึกษาค่านิยมในการทำงานของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. รายงานการวิจัย ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ฝ่ายพัฒนาและส่งเสริมระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ สถาบันการแพทย์แผนไทย (2541) การผสมผสานการแพทย์แผนไทยแบบประยุกต์ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ., อัดสำเนา
- พจน์ย์ มณีสุวรรณ. (2514) ค่านิยมของนักเรียนวิทยาลัยครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี. ปรินทิพนิพนธ์. กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2520) การสอนค่านิยม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- พรรณี ชูชัย. (2522) จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : วรวิมลการพิมพ์.
- พยอม อังคตานุวัฒน์. (2525) ศัพท์จิตเวช. กรุงเทพฯ : ไพศาลศิลป์การพิมพ์.
- พิชัย สุพิทยาพร และสมศรี สอาดเอี่ยม. (2529) "สรุปผลงานบางเรื่องของนักศึกษาแพทย์ที่ปฏิบัติงานในชนบท". รายงานการวิจัย. กองแผนงานสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข,
- พัทธยา สายหู. (2526) โลกสมมติ. กรุงเทพฯ : ศึกษิตสยาม.
- พงษ์พจ ลีแสน. (2532) ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่มีต่อความตั้งใจในการเลือกที่จะทำงานในโรงพยาบาลของนักศึกษาทันตแพทย์. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, อัดสำเนา.
- เพ็ญแข ประจันปัจฉิก. (2533) พื้นฐานทางสังคมวิทยาและเศรษฐศาสตร์ของการศึกษา. กรุงเทพฯ : เอกลักษณ์ดีไซน์.
- เพ็ญภา ทวีทรัพย์เจริญ และคณะ. (2539) สรุปรายงานการสัมมนา การพัฒนาการแพทย์แผนไทยใน ส่วนภูมิภาค. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ภาวีนี อริยกุลกาญจน์. (2515) การติดตามผลบัณฑิตทางแพทยศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุรุศาสตร์" มหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณี โชติวิวัฒน์. (2527) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของแพทย์ในการเลือกที่จะทำงานในโรงพยาบาลชุมชน หลังจากหมดภาระชดใช้ทุน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข มหาวิทยาลัย.

- มาลา รักษาพรหมณ์. (2536) ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่ทำนายความตั้งใจในการสูบบุหรี่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, อัดสำเนา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- เรวดี วัฒนโกศล. (2533) การสำรวจความเชื่อ เจตคติ เจตนา และพฤติกรรมการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร ตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล. วิทยานิพนธ์ กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อัดสำเนา.
- _____. โรงพยาบาลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. (2537) การผสมผสานการแพทย์แผนไทยเข้าสู่ระบบบริการสาธารณสุขระดับอำเภอ. รายงานวิจัยปฏิบัติการ, อัดสำเนา หน้า 2
- ลักขณา วราสินธุ์. (2537) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานต่อไปที่สภาการศึกษาของพยาบาลที่อยู่ระหว่างใช้ทุนการศึกษาของสภาการศึกษาไทย. ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศศิธร วสุวัต และคณะ. (2531) ความสำคัญของสมุนไพรไทยและการแพทย์แผนไทยในการพัฒนาประเทศ. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาสมุนไพรเพื่อใช้เป็นยา 8-11 สิงหาคม, อัดสำเนา.
- สมบัติ จันทรวงศ์และคณะ. (2519) “รักเมืองไทย ภาคการสาธารณสุขเพื่อมวลชน”
- สุพัตรา สุภาพ. (2522) สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนทรี ไคมิน และสนิท สัมครการ. (2522) ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2524) “การปลูกฝังค่านิยม”. วารสารสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูเพชรบุรี.
- สงบ ลักษณะ. (2524) “การศึกษาและพัฒนาจริยธรรมไทย”, การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สาโรช บัวศรี. (2525) “ค่านิยมไทย,” เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สมบัติ มหารศ. (2526) การสอนค่านิยม. มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

- สวณิด ยมาภัย. (2526) การสื่อสารของมนุษย์และแนวปฏิบัติขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรี สุภาพรนาถ. (2529) ปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาที่ทำนายความตั้งใจในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เจือปนของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมศรี ชูส่องแสง. (2532) ตัวแปรที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการศึกษาต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตพื้นที่ขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัด นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ถ่ายเอกสาร.
- สมหวัง พิริยานุวัฒน์. (2524) การเปรียบเทียบระดับการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติต่อวิชาชีพครู และความตั้งใจประกอบอาชีพครูระหว่างนิสิตครูศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิหลังต่างกัน. ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการสาธารณสุขมูลฐาน กระทรวงสาธารณสุข. (2533) สรุปการดำเนินงาน ด้านการแพทย์แผนไทย (แพทย์อายุรเวท) องค์การภาครัฐ ใน สถานการณ์การแพทย์แผนไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2515) “ความเห็นและหลักบางประการในการสอนคำนิยมในโรงเรียน” ใน ปาจารย์สาร. 3(2) : 54, เมษายน – มิถุนายน.
- อวย เกตสิงห์. (2532) “แพทย์อายุรเวท-แผนโบราณแบบใหม่” ในอายุรเวท 32. กรุงเทพฯ : สามเจริญการพิมพ์.
- อุไรรัตน์ สีหนาท. (2529) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการรับบริการทำหมันชายและความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจกับพฤติกรรมในการรับบริการทำหมันชายของประชากรกลุ่มเป้าหมาย จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อายุรเวทวิทยาลัย (ชีวโกมารภักจ) . (2541) ทำเนียบนักศึกษาอายุรเวทที่สำเร็จการศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- อายุรเวทวิทยาลัย (ชีวโกมารภักจ). (มปป.) แพทย์อายุรเวทคืออะไร. ,อัดสำเนา.

- Allport, C.W. (1967) *Attitude Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York : John Willey and Sons Inc.
- Anastasi, A. (1976) *Psychological Testing* (4th ed). New York : Mc Graw-Hill Book.
- Cristensen, Harold. (1969) *The Individual Sex and Society*. Baltimore : The Johns Hopkin Press.
- Caplan, G. (1974) *Principles of Preventive Psychiatry*. London : Twistock Publications.
- Ernest, H.R. and others. (1971) *Introduction to Psychology*. New York : Harcourt Brance Jovanovich Inc.
- Eaddy, Vanik Silas. (1969, March) "The Influence of Selected Factors on the Vocational Choices of High School Senior Boys in Five Louisiana Parishes." *Dissertation Abstracts*, 29 (9) : 2958.
- Feather, Norman. (1975) *Values in Education and Society*. New York ; Collier Macmillan Publishers.
- Fishbein M. and Ajzen, I. (1980) *Understanding Attitude and Predicting Social Behavior*. New Jersey ; Englewood Cliff Inc.
- Fishbein, Martin. And Ajzen, I. (1983) *Understanding Attitude and Predicting Social Behavior*. New Jersey ; Prentice Hall.
- Fishbein, M & Ajzen, I. (1975) *Belief, Attitude, Intention and Behavior ; Introduction to Theory and Research*. London : Addison Wesley Pulishing Company.
- Fishbein, M. and Ajzen, I. (1973). "Attitudinal and Normative Variable as Predictors of Specific Behavior". *Journal of Personality and Social Psychology*.
- (1980) " Predicting and Understanding Voting in American Election : Effects of external Variables," in *Understanding Attitudes and Predecting Social Behavior*. 178-195. New Jersey ; Prentice Hall .
- Feather, Allen L. (1957) *Techniques of Attitude Scale Construction*, New York : Appleton – Century – Crofts, Inc.
- Good., C.V. (1959) *Dictionary of Education*. New York ; Mc Graw-Hill Book Inc. p : 48.
- Gribbons, Warren D. and Paul R. Lohnes. (1965, November). "Shift in Adolescent's Vocational Values, " *The Personnel and Guidance Journal*, 44 : 248-252.
- Hoppock, R. (1957). *Occupational Information*. New York : McGraw-Hill Book Company.

- Jaccard, J. J. and Davidson, A.R. (1972) "Toward and Understanding of Family Planning Behaviors : An Initial investigation." *Journal of Applied Social Psychology*. 2 : 288 - 235
- Good, Carter V. (1973) *Dictionary of Education*. New York : Mc Graw – Hill Book Company.
- Kilpatrick, W.H. (1954) *Philosophy of Education*. New York : The Macmillan Company.
- Kluckhohn, Clyde. (1962) *Culture and Behavior*. New York : The Macmillan.
- Lewis, M. & Rosenbloom, L.A. (1979) *The Child and Its Family*. New York : Plenum Press,
- McDonald, F.J. (1959) *Education Psychology*. San Francisco : Wadsworth Publishing Inc.
- Maxwell, William. (1967) *Thai Medical Students and Rural Health Service*. Bangkok : Usam, pp. III-V, 20-21, 45-72.
- Ministry of Public Health, (1978) *Primary Health Care in Thailand*, Bangkok .
- Fishbein Martin, (1967) "The Method of Constructing An Attitude Scale" Reading in Attitude Theory and Measurement. 499 pp.
- Phinix, Phillip H. (1958) *Philosophy of Education*. New York : Holt and Company.
- Pilisuk, M. (1985, Spring) "Supportive tech's : A Political Economy Perspective. " *Health Education Quarterly*. Vol No 12 pp : 93-105.
- Rokeach, Milton. (1969) *Belief, Attitude, and Values*. San Francisco : Jossey Boss.
- Super, D.E. (1953, May) "A Theory of Vocational Development," *American Psychologist*.
- Super, D.E. (1970) *The Work Values Inventory*. Boston : Houghton-Mifflin.
- Singer, S.L. and Steffire, B. (1954) *Differences in Job Values and Desires.* *Personnel and Guidance Journal*, 32, 483-484.
- Sperber, B.M., Fishbein, M. and Ajzen, I. (1980) "Predicting and Understanding Women's Occupational Orientations : Factors underlying Choice intentions." In *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. p : 114-129. New Jersey : Prentice-Hall.
- Strader, Marlene K., Beaman, Margaret L. and McSweeney, Maryellen. (1992, June) "Effects of Communication with Important Social Referents on Beliefs and Intention Use Condoms." in *Journal of Advanced Nursing*. 17(6) .
- Triandis, H.C. (1971) *Attitude and Attitude Change*. New York : John Wiley and Sons Inc.
- Webster's New Twentieth Century Dictionary* 2nd ed. New York : World Publishing Co, 1968.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

จดหมายขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ที่ ทม 1007/ ๒๕๔๑

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๑ มกราคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวโกมารภักจ)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวอรุณศรีมี บุญเกิด นิสิตปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การศึกษาความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท (แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์) โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวโกมารภักจ)" โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากนักศึกษา โดยขออนุญาตให้นักศึกษาอายุรเวทชั้นปีที่ 1 - 3 ตอบแบบสอบถามการศึกษาความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ของนักศึกษาอายุรเวท (แพทย์แผนไทยแบบประยุกต์) ในระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวอรุณศรีมี บุญเกิด ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร. 258-4119

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติที่มีต่อการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความในแบบสอบถามแต่ละข้อแล้วพิจารณาว่าข้อความเหล่านี้เป็นจริงสำหรับตัวท่านมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความที่กำหนดไว้ให้ โดยมีเกณฑ์ในการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

จริงที่สุด	หมายความว่า ข้อความเหล่านั้นเป็นจริงสำหรับตัวท่านมากที่สุด
จริง	หมายความว่า ข้อความเหล่านั้นเป็นจริงสำหรับตัวท่านมาก
จริงบ้าง	หมายความว่า ข้อความเหล่านั้นเป็นจริงสำหรับตัวท่านบ้างพอสมควร
ไม่จริง	หมายความว่า ข้อความเหล่านั้นไม่เป็นจริงสำหรับตัวท่านมาก
ไม่จริงที่สุด	หมายความว่า ข้อความเหล่านั้นไม่เป็นจริงสำหรับตัวท่านมากที่สุด

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่ จริง	ไม่จริง ที่สุด
1. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ได้ตรวจรักษาผู้ป่วย					
2. ถ้ามีเวลาข้าพเจ้าจะหาโอกาสพูดคุยถามทุกข์สุขผู้ป่วย					
3. การให้การรักษาโดยการนวด ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุข แข็งแรง					
4. การให้คำปรึกษาในการดูแลสุขภาพโดยใช้ยาสมุนไพร ช่วยทำให้ผู้ป่วยประหยัดค่าใช้จ่าย					
5. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการให้คำปรึกษาแก่ญาติของผู้ป่วย เป็นสิ่ง จำเป็นเพื่อญาติผู้ป่วยจะได้ดูแลผู้ป่วยได้ถูกต้อง					
6. ข้าพเจ้าคิดว่าการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาผู้ป่วย ไม่ก่อให้เกิดผลข้างเคียง					
7. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการรักษาโรคโดยการประคบสมุนไพรเป็น วิธีการที่กำลังได้รับความนิยม					
8. ข้าพเจ้าคิดว่าการอบสมุนไพรเพื่อรักษาผู้ป่วยหลังการ นวดจะช่วยให้อาการป่วยทุเลาลงมากกว่าเดิม					
9. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจที่ไม่สามารถรักษาผู้ป่วยให้หายได้					
10. ข้าพเจ้าคิดว่าการให้การรักษาโรคด้วยวิธีธรรมชาติ บำบัด ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยไม่ต้องไปพบแพทย์					

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	ไม่ จริง	ไม่จริง ที่สุด
11. นอกจากความรู้ความสามารถเรื่องการผลิตยาสมุนไพรแล้ว ข้าพเจ้าจำเป็นต้องได้รับการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตยาสมุนไพร 12. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการผลิตยาสมุนไพรในประเทศไทยยังไม่ทันสมัย 13. การผลิตยาสมุนไพร เป็นงานที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน ต้องดำเนินการตามขั้นตอน 14. การผลิตยาสมุนไพรให้แก่หน่วยงานอื่น เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อเผยแพร่ให้มีผู้ใช้ยาสมุนไพรมากขึ้น 15. การมีโอกาสปลูกและดูแลสวนสมุนไพรด้วยตนเอง ทำให้ข้าพเจ้ามีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรมากขึ้น 16. งานผลิตยาสมุนไพรเป็นงานที่น่าสนใจเพราะมีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน 17. การพัฒนารูปแบบของยาสมุนไพร ทำให้ประชาชนหันมาสนใจใช้ยาสมุนไพรมากขึ้น 18. การควบคุมคุณภาพการผลิตยาสมุนไพรทุกขั้นตอน เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก 19. ข้าพเจ้ารู้สึกไม่พอใจหลังจากให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ยาสมุนไพรแก่ผู้ป่วยไปแล้ว ผู้ป่วยไม่ปฏิบัติตาม 20. ข้าพเจ้าคิดว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อายุรเวท 21. หลังจากแพทย์อายุรเวทให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในการใช้ยาสมุนไพรแก่ผู้ป่วยแล้ว ผู้ป่วยไม่จำเป็นต้องมาพบแพทย์อายุรเวทอีก 22. การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนปลูกและใช้สมุนไพรในครอบครัวจะไม่เกิดประโยชน์อันใด หากประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ 23. ข้าพเจ้าต้องใช้ความพยายามอย่างมากที่ต้องคอยกระตุ้นให้ชุมชนเห็นคุณค่าของสมุนไพร 24. การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ					

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	ไม่ จริง	ไม่จริง ที่สุด
ภาพโดยชียา หรืออาหารสมุนไพร ทำให้ประชาชนเห็นประโยชน์ในการนำสมุนไพรมาใช้ในการรักษา 25. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการแพทย์แผนไทยมีเนื้อหาที่ทันสมัยและน่าสนใจ 26. ข้าพเจ้าคิดว่าผลงานวิจัยการแพทย์แผนไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการรักษาผู้ป่วยโดยชียาหรืออาหารสมุนไพร 27. งานศึกษาดำรงเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ถ้าไม่มีแพทย์แผนไทยที่เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษา 28. การได้มีโอกาสศึกษาดำรงการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรเล่มเก่า ๆ ช่วยให้ข้าพเจ้ามีความรู้มากขึ้น 29. งานค้นคว้า คีกรงานวิจัยเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและสมุนไพรช่วยให้ข้าพเจ้าเข้าใจเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยมากขึ้น 30. เอกสารตำราแพทย์แผนไทยและสมุนไพรมีคุณค่าต่อวงการแพทย์ในปัจจุบัน 31. ข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจที่ได้ทำงานเกี่ยวกับการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร 32. ข้าพเจ้ารู้สึกว่างานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ทำให้ประชาชนได้รู้จักงานของแพทย์อายุรเวทมากขึ้น 33. งานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับแพทย์แผนไทย ทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าและประโยชน์การแพทย์แผนไทย 34. การจัดนิทรรศการการแพทย์แผนไทย จะทำให้ประชาชนทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย					

ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	ไม่ จริง	ไม่จริง ที่สุด
35. การจัดงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ทำให้ข้าพเจ้าต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ 36. ข้าพเจ้ารู้สึกผิดหวัง หลังจากที่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยไปแล้ว ไม่ได้รับความสนใจจากประชาชน 37. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทยต้องได้รับความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ข้าพเจ้าทำงานอยู่ด้วย					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามค่านิยมในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหลังข้อความที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ขอให้ นักศึกษาตอบให้ตรงกับความจริงมากที่สุด ดังนี้

ค่านิยมในการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
39. ข้าพเจ้าคิดว่าการทำงานที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ได้ทำให้ได้ทำงานในสถานที่ที่มีแสงสว่างเหมาะสม เงียบ สะอาด และกว้างขวางเพียงพอ					
40. ข้าพเจ้าชอบปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ					
41. ข้าพเจ้าคิดว่าจะได้รับความสะดวกในสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ					
42. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้ามีความมั่นใจว่า หน่วยงานที่ท่านทำงานอยู่นั้น ยังมีงานอื่นให้ท่านทำต่อไปแม้ว่างานที่ท่านทำอยู่ในปัจจุบันสิ้นสุดลงแล้ว					
43. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้ามีความมั่นคงในชีวิต					
44. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน					
45. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้าได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น					
46. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้าได้รับเกียรติ ชื่อเสียงในสาย					

คำนิยมในการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
อาชีพของข้าพเจ้า 47. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้าได้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลอื่น ๆ 48. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้คนอื่นมองเห็นว่างานนี้มีความสำคัญ 49. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้าสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ บางอย่างให้เกิดขึ้นได้ 50. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ ทำให้ข้าพเจ้ามีโอกาสดลองเกี่ยวกับความรู้ เรื่องราวใหม่ ๆ ที่เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย ที่ข้าพเจ้าสนใจ 51. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้ามีอิสระในการทำงานนั้น ๆ 52. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้ามีโอกาสที่จะทำอะไรได้หลาย ๆ สิ่ง หลาย ๆ อย่าง 53. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะไม่ต้องทำแต่งงานเดิม ๆ 54. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้ามีรายได้พอเพียงแก่ค่าครองชีพ 55. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้ามีค่าจ้างหรือเงินเดือนสูงพอเพียงที่จะเลี้ยงชีพตามที่ข้าพเจ้าต้องการได้อย่างสบาย					

ค่านิยมในการปฏิบัติงาน ในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
56. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้ามีเวลาที่จะสามารถทำงานหารายได้พิเศษจากวิชาชีพหรือเงินเพิ่มขึ้นนอกจากเงินเดือนที่ได้รับ 57. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้าได้รับสวัสดิการหลาย ๆ ด้าน 58. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้รู้สึกว่าคุณพ่เจ้าได้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น 59. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้ามีส่วนช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยให้แก่บุคคลอื่น 60. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้าได้ช่วยให้ประชาชนรู้จักดูแลสุขภาพของตนเองได้โดยใช้ยาและอาหารสมุนไพร 61. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้าช่วยให้ประชาชนประหยัดค่าใช้จ่ายเรื่องการซื้อยา เพราะสามารถปลูกสมุนไพรใช้รักษาตนเองได้ในโรคที่ง่าย ๆ 62. การที่ได้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทำให้ข้าพเจ้าช่วยแบ่งเบาภาระของหมอแผนปัจจุบันเรื่องการรักษาโรคง่าย ๆ โดยใช้ยาสมุนไพร					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวอรุณรัศมี บุญเกิด
เกิดวันที่	19 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2512
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1/16 หมู่ 2 ตำบลบางไผ่ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร 10160
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	นักวิชาการศึกษา 3
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักงานศึกษาธิการอำเภอเกาะสีชัง อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2530	มัธยมศึกษาตอนปลาย (สายวิทย์ – คณิต) จาก โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี
พ.ศ. 2534	ประกาศนียบัตรวิชาแพทย์อายุรเวท จาก โรงเรียนอายุรเวทวิทยาลัย (ชีวกโกมารภัจจ์) กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2539	ศษ.บ. (สุขศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2542	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ